

فصل ۳

جغرافیای انسانی ایران

**جغرافیای انسانی به پراکندگی جوامع انسانی، ویژگی ها، فعالیت ها و رابطه آنها با محیط طبیعی می پردازد.
در این فصل، شما با ویژگی های جمعیت، تقسیمات کشوری، سکونتگاهها و توان های اقتصادی ایران آشنا می شوید.**

❁ شیراز - فارس

راهنما معلم درس ۷

انتظارات یادگیری

انتظار می رود دانش آموزان بتوانند:

- عوامل تأثیرگذار در پراکندگی جمعیت ایران را تجزیه و تحلیل کنند.**
- رشد جمعیت ایران با سایر کشورها را مقایسه کنند.**
- نقش مهاجرت در رشد جمعیت را تحلیل کنند.**
- عوامل جمعیتی تأثیرگذار بر برنامه ریزیهای اقتصادی و اجتماعی را لیست کنند و نقش هر یک را تحلیل کنند.**

– درباره جمعیت متعادل و نقش آن در کشور اظهار نظر کنند.

– نقش مهاجرت در تغییرات جمعیت را بررسی کنند.

– عوامل انسانی و طبیعی اثرگذار بر مهاجرت را لیست کنند.

– گزارشی از تغییرات ساختمان جمعیتی ایران به همراه مستندات آن، ارائه دهند.

– نسبت به تغییرات جمعیتی کشور حساس شوند.

مواد و وسایل مورد نیاز

نقشه های پراکندگی جمعیت از جنس کاغذ و ناهمواری، صنایع، منابع نفتی و رودهای دائمی و موقت با مقیاس یکسان که بر روی طلق تهیه شده باشد.

آماده کنید:

برای آمادگی دانش آموزان می توان متفاوت عمل کرد.
در صورت دسترسی به اینترنت در کلاس افزایش جمعیت به طور آنلاین را مبنای شروع درس قرار دهید و با این بحث که هر ثانیه یا دقیقه چند نفر به جمعیت جهان و یا ایران افزوده می شوند شروع کنید.

در صورت عدم دسترسی به اینترنت، با تعیین زمان مشخص (در ثانیه) مقدار جمعیت افزوده شده در کشور یا جهان را در همین زمان اعلام کنید.
برای جلب توجه بیشتر، این اعداد را بر روی تابلو بنویسید و از این طریق وارد مبحث جمعیت شوید.

آموزش دهید

از دانش آموزان بخواهید صفحه ۶۰ کتاب درسی را باز کنند و به ۳ سؤال داده شده با توجه به نقشه پاسخ دهند. سپس از آنها بخواهید به نقشه های صفحه ۱۶ توجه کنند و رابطه بین عوامل جغرافیایی داده شده و جمعیت را مورد بررسی قرار دهند.

محور عمده ارزشیابی

با توجه به انتظارات یادگیری، عوامل تأثیرگذار بر پراکندگی جمعیت، رشد جمعیت، مهاجرت، نسبت سنی و جنسی و گروه های سنی جمعیت همراه با شرکت در بحثها و فعالیت های کلاس، میتواند محور ارزشیابی این درس باشد.

منابع

- جوان، جعفر، جغرافیای جمعیت ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۹۱.
- جوان، جعفر، مشخصات جمعیتی دنیا در سال ۱۹۸۵، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه مشهد، بهار و تابستان ۱۳۶۵.
- زنجانی، بهرام، جمعیت و جمعیتشناسی، مرکز نشر، ۱۳۶۸.
- فرید، یدالله، جغرافیای جمعیت، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۸۳.
- لطفی، حیدر، درآمدی بر جغرافیای جمعیت، سازمان جغرافیای نیروهای مسلح، ۱۳۸۹.
- مهدوی، مسعود، اصول و مبانی جغرافیای جمعیت، مؤسس، ۱۰.

دوس ۷

ویژگی‌های جمعیت ایران

- ۱- پراکندگی جمعیت در ایران
- ۲- رشد جمعیت (رشد طبیعی و رشد مطلق جمعیت)
- ۳- ساختمان جمعیت (هرم سنی جمعیت و...)
- ۴- مهاجرت
- ۵- سیاست‌های جمعیتی

پراکندگی جمعیت در ایران

به نقشه پراکندگی جمعیت ایران، به دقت نگاه کنید و به سؤالات پاسخ دهید.

۱- آیا جمعیت در همه جای کشور ما یکسان پراکنده شده است؟

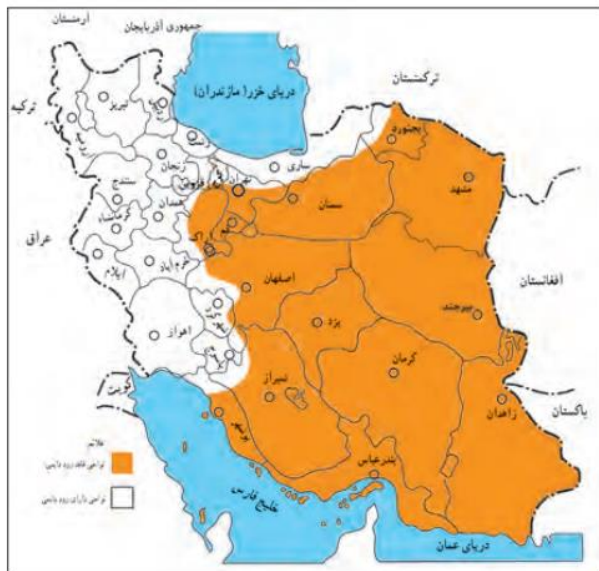
۲- کدام نقاط، پر جمعیت و کدام یک کم جمعیت هستند؟

۳- آیا جایی دیده می شود که از جمعیت خالی باشد؟

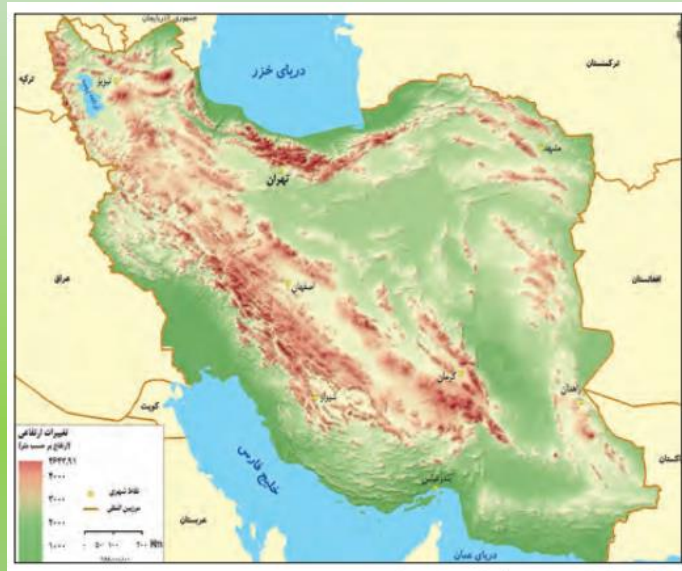

شکل ۱ - نقشه پراکندگی جمعیت در ایران

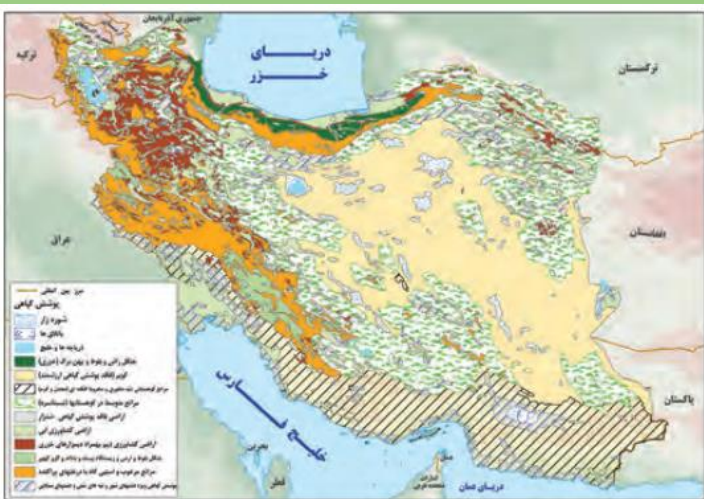
پراکندگی جمعیت در مکان ها از عوامل متعددی، تأثیر می گیرد. نقشه های روبه رو بیانگر بعضی عوامل اثرگذار در پراکندگی جمعیت کشور ماست. پس از مرور این نقشه ها، درباره عوامل مؤثر بر پراکندگی جمعیت در کشور، بایک دیگر گفت و گو کنید.

شکل ۳ - نقشه رودهای دائمی و موقت

شکل ۲ - نقشه ناهمواری ها

شکل ۵ - نقشه پوشش گیاهی

شکل ۴ - نقشه پراکندگی معادن

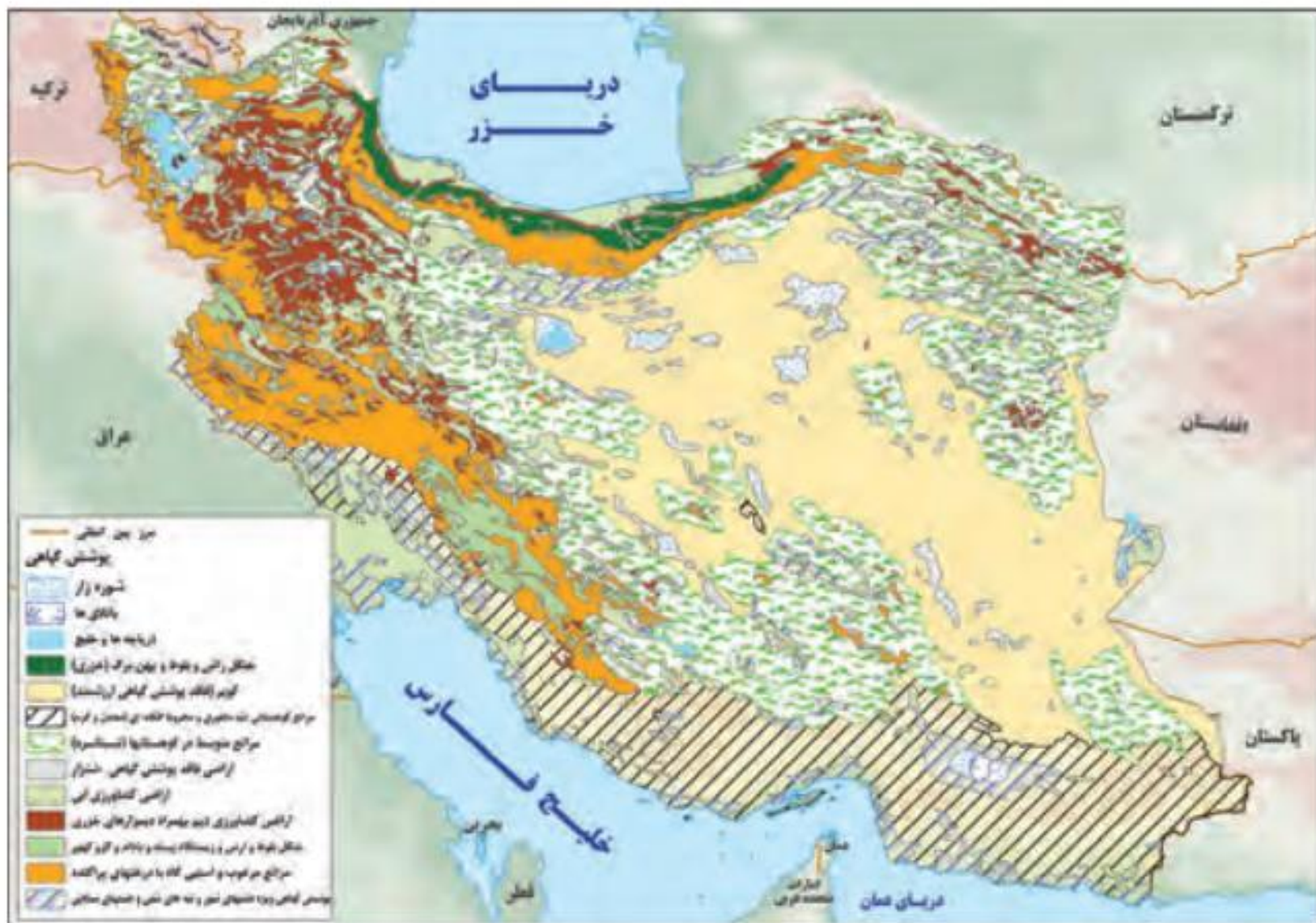
شکل ۳ - نقشه رودهای دائمی و موقت

شکل ۲ - نقشه ناهمواری ها

شکل ۴ - نقشه پراکندگی معادن

شکل ۵ - نقشه پوشش گیاهی

شکل ۱ - نقشه پراکندهی جمعیت در ایران

تقسیم نواحی بر حسب رودهای دائمی و موقت

بین پراکندهی جغرافیایی جمعیت و پراکندهی جغرافیایی ودهای دائمی وموقتی کشور ارتباط وجود دارد. میزان جمعیت در مناطقی که دارای رودهای دائمی است بیش تر و در مناطقی که رودهای دائمی ندارد کم تر است.

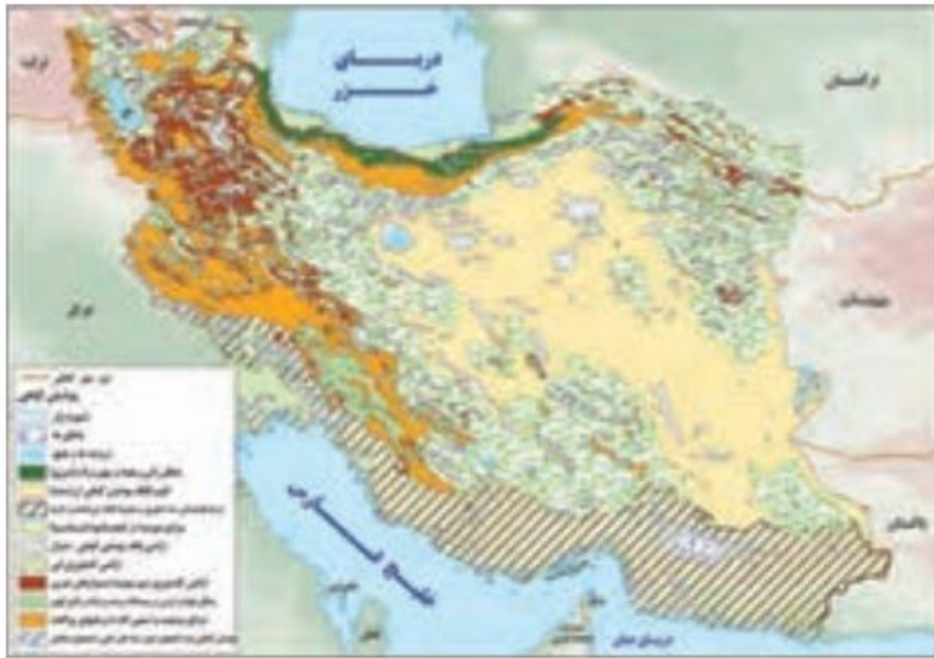

شکل ۱ - نقشه پراکندگی جمعیت در ایران

شکل ۲ - نقشه ناهمواری‌ها

بین پراکندگی جغرافیایی جمعیت و ناهمواری‌ها ارتباط مستقیم وجود دارد. در مجاور کوهستان‌هایی مانند البرز و زاگرس و کوه‌های مرکزی کشور جمعیت بیش تراست و بالعکس در مناطق پست داخلی جمعیت بسیار کم است.

شکل ۵ - نقشه پوشش گیاهی

شکل ۴ - نقشه پراکندگی معادن

بین پراکندگی جغرافیایی جمعیت و نوع پوشش گیاهی در بعضی از مناطق کشور ارتباط وجود دارد. مثلاً یکی از علل وجود جمعیت در نواحی بیابانی داخل کشور وجود معادن می باشد. مانند استان های یزد و خراسان جنوبی و خراسان رضوی

عوامل موثر در مطالعه پراکندگی جمعیت از نظر جغرافی دانان:
جغرافی دانان در مطالعه پراکندگی جمعیت، **عوامل طبیعی و انسانی** را مورد توجه قرار می دهند.
نظر جغرافی دانان در مورد پراکندگی جمعیت چیست؟
آنان معتقدند که

- ۱- **نقشه پراکندگی جمعیت**، پیوسته در حال **تغییر** است.
- ۲- در دهه های اخیر، **نقش انسان** به عنوان عامل تأثیر گذار در پراکندگی جمعیت، نسبت به گذشته، **افزایش** چشمگیری داشته است.

اطلاعات داده شده به شما کمک می کند که عوامل انسانی اثر گذار را بر پراکندگی جمعیت، شناسایی کنید.

سرمایه و فناوری

حمل و نقل و ارتباطات

پیشینه و سابقه تاریخی

سرمایه گذاری دولتی

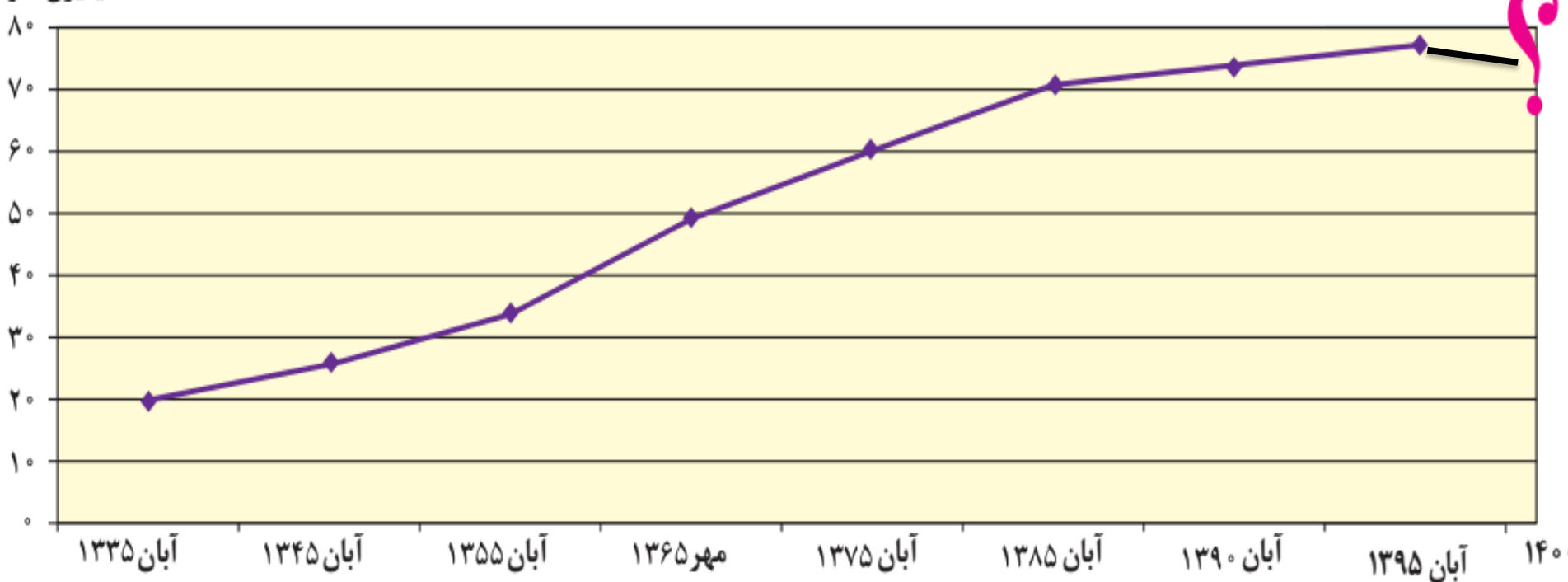
باتوجه به اطلاعات داده شده جدول زیر را تکمیل کنید.

عوامل انسانی اثرگذار بر پراکندگی جمعیت	عوامل طبیعی اثرگذار بر پراکندگی جمعیت
- حمل و نقل	- خاک
-	-
-	-
-	-

طبق آخرین آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ جمعیت ایران ۷۹۹۲۶۲۷۰ نفر است. به نمودار جمعیت ایران توجه کنید. با توجه به روند افزایش جمعیت ایران طی دهه های اخیر، چه تغییر و تحولاتی را در آینده پیش بینی می کنید؟

رشد جمعیت

میلیون نفر

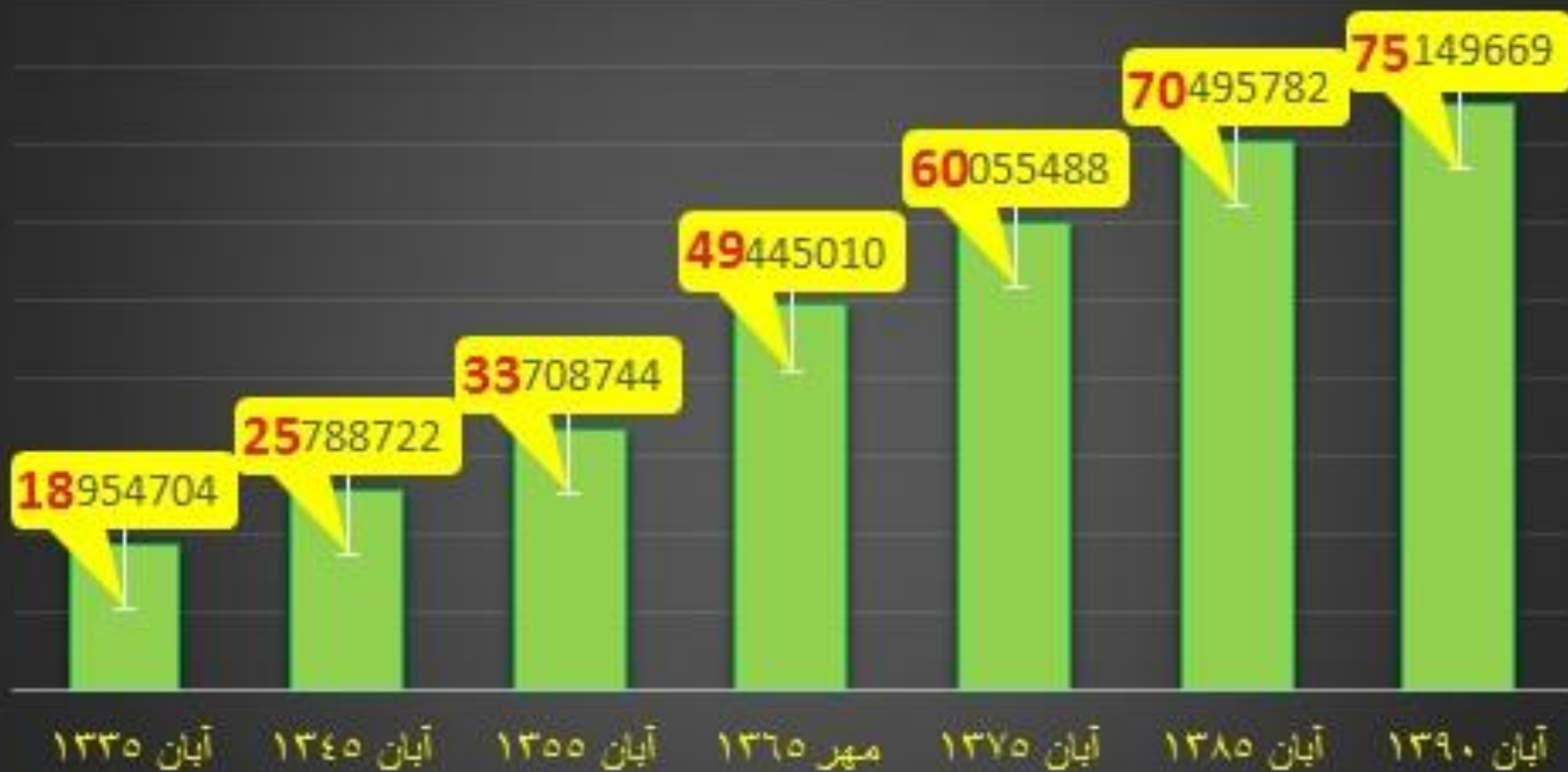

بین سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ شیب رشد جمعیت ایران بسیار ملایم شده و با توجه به این شیب رشد بین سال های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ رشد جمعیت کم و تقریباً ثابت خواهد شد و جمعیت به حدود ۷۵ میلیون نفر خواهد رسید. در حقیقت در سال های آینده جمعیت کشور کاهش می یابد.

در ارتباط با علامت سوال صفحه ۶۲:

از سال ۶۵ رشد جمعیت کاهش یافته و این کاهش ادامه دارد کشور ما برای ۳۰ سال آینده از نظر جمعیتی مشکل ندارد از سی سال آینده جمعیت دچار پیری می شود در حال حاضر یازده میلیون مجرد داریم که چهارونیم میلیون آنها سنی بالای چهل دارند و پنج میلیون زوج مطلقه داریم طبق آمار رسمی دولت . به علت عدم وجود اشتغال ملی برای ازدواج وجود ندارد در آینده گروه سنی فعال اقتصادی به یک چهارم فعلی خواهد رسید آن موقع مشکل شروع خواهد شد.

رشد جمعیت ایران از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۰

تعریف رشد طبیعی جمعیت

به بررسی میزان افزایش و کاهش جمعیت هر کشور رشد طبیعی جمعیت گفته می شود. متخصصان برای دستیابی به میزان افزایش و کاهش جمعیت، **رشد طبیعی جمعیت** را اندازه گیری می کنند.

روش اندازه گیری رشد طبیعی جمعیت:

برای اندازه گیری **رشد طبیعی جمعیت**، **میزان موالید و مرگ و میر را در یک سال مشخص از هم کم، و بر تعداد کل جمعیت تقسیم، و سپس آن را به درصد بیان می کنند.**

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{\text{میزان مرگ و میر} - \text{میزان موالید}}{\text{کل جمعیت همان سال}} \times 100$$

اگر میزان موالید ایران در سال ۱۳۹۲ بیش از ۱,۲۵۰,۰۰۰ نفر و مرگ و میر آن ۳۷۰,۰۰۰ نفر باشد، میزان رشد طبیعی ایران، چند درصد است؟

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{۱۲۵۰۰۰۰ - ۳۷۰۰۰۰}{۷۹۹۲۶۲۷۰} \times ۱۰۰ = ۱۰/۱۰ \text{ درصد}$$

عنوان شاخص	نحوه محاسبه
شاخصهای جمعیتی	
درصد گروه سنی زیر یکسال	$\frac{\text{جمعیت زیر یکسال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$
درصد کودکان ۱ تا ۲ سال	$\frac{\text{جمعیت ۱-۲ ساله}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$
درصد گروه سنی زیر ۵ سال	$\frac{\text{جمعیت زیر ۵ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$
درصد گروه سنی زیر ۱۵ سال	$\frac{\text{جمعیت زیر ۱۵ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$
درصد گروه سنی ۱۵ تا ۶۴ سال	$\frac{\text{جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$
درصد گروه سنی ۶۵ سال به بالا	$\frac{\text{جمعیت ۶۵ سال به بالا}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$
نسبت درصد سرباری	$\frac{\text{جمعیت ۱۴ ساله + جمعیت ۶۵ سال و بالاتر}}{\text{جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال}} \times 100$
درصد زنان شوهردار در هر گروه سنی	$\frac{\text{جمعیت زنان شوهردار در هر گروه سنی}}{\text{کل جمعیت زنان در همان گروه سنی}} \times 100$
رشد طبیعی جمعیت	میزان خام مرگ - میزان خام تولد = رشد طبیعی جمعیت
رشد مطلق جمعیت	(میزان مهاجرت به خارج - میزان مهاجرت به داخل) + (میزان خام مرگ - میزان خام تولد) = رشد مطلق جمعیت

بعد خانوار

$\frac{\text{جمعیت}}{\text{خانوار}}$

نسبت جنسی

$\frac{\text{تعداد مردان}}{\text{تعداد زنان}} \times 100$

درصد کودکان ۱ تا ۲ سال

$\frac{\text{جمعیت ۱-۲ ساله}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$

درصد کودکان زیر ۸ سال (۷-۰ سال)

$\frac{\text{جمعیت زیر ۸ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$

درصد جمعیت ۶ تا ۱۸ ساله (نوجوانان)

$\frac{\text{جمعیت ۶ تا ۱۸ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$

$\frac{\text{جمعیت ۱۸ تا ۲۹ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰$	درصد جمعیت ۱۸ تا ۲۹ ساله (جوانان)
$\frac{\text{جمعیت ۳۰ تا ۵۹ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰$	درصد جمعیت ۳۰ تا ۵۹ ساله (میانسالان)
$\frac{\text{جمعیت ۶۰ ساله و بالاتر}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰$	درصد جمعیت ۶۰ ساله و بالاتر (سالمندان)
$\frac{\text{جمعیت ۶-۱۲ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰$	درصد جمعیت ۶ تا ۱۲ ساله
$\frac{\text{جمعیت زنان ۱۰ تا ۴۹ ساله}}{\text{کل جمعیت زنان}} \times ۱۰۰$	درصد زنان ۱۰ تا ۴۹ ساله

$\frac{\text{جمعیت زنان ۱۸ تا ۲۹ ساله حداقل یکبار ازدواج کرده}}{\text{کل جمعیت زنان}} \times ۱۰۰$	<p>درصد زنان ۱۸ تا ۲۹ ساله حداقل یکبار ازدواج کرده</p>
$\frac{\text{جمعیت زنان ۳۰ تا ۵۹ ساله حداقل یکبار ازدواج کرده}}{\text{کل جمعیت زنان}} \times ۱۰۰$	<p>درصد زنان ۳۰ تا ۵۹ ساله حداقل یکبار ازدواج کرده</p>
$\frac{\text{جمعیت زنان ۲۰ تا ۶۵ ساله حداقل یکبار ازدواج کرده}}{\text{کل جمعیت زنان}} \times ۱۰۰$	<p>درصد زنان ۲۰ تا ۶۵ ساله حداقل یکبار ازدواج کرده</p>
$\frac{\text{تعداد مهاجرت به داخل}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰۰$	<p>میزان مهاجرت به داخل</p>
$\frac{\text{تعداد مهاجرت به خارج}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰۰$	<p>میزان مهاجرت به خارج</p>
<p>میزان مهاجرت به خارج - میزان مهاجرت به داخل = میزان خالص مهاجرت</p>	<p>میزان خالص مهاجرت</p>

میزان رشد طبیعی چند کشور در جدول زیر آورده شده است. میزان رشد ایران را که به دست آوردید در جدول زیر قرار دهید.

کشور	فنلاند	سوئد	آرژانتین	مصر	آنگولا	کویت	لبنان
میزان رشد طبیعی (به درصد)	۰/۴	۱/۱	۱	۲/۱	۳/۲	۳/۶	۴/۲

منبع: بانک جهانی ۲۰۱۵

میزان رشد جمعیت کشورهای مختلف جهان:

با توجه به اطلاعات به دست آمده، دریافتید که میزان رشد طبیعی جمعیت در جهان، یکسان نیست. برخی از کشورهای جهان رشد بیش از $۳/۵$ درصد و برخی رشد منفی دارند.

رشد مطلق جمعیت و روش محاسبه آن:

البته نکته مهم در رشد جمعیت، این است که نه تنها عامل طبیعی **زاد و ولد** در آن نقش دارد، بلکه **مهاجرت** از عوامل تأثیرگذار بر رشد جمعیت کشورها به شمار می رود. موالید و مرگ و میر، رشد طبیعی جمعیت را نشان می دهد که اگر مهاجرت را به آن اضافه یا از آن کم کنیم، رشد مطلق جمعیت را به دست خواهیم آورد.

رشد مطلق جمعیت

در افزایش و کاهش جمعیت یک منطقه تنها موالید و مرگومیر تاثیر ندارند بلکه درون کوچی و برون کوچی جمعیت نیز در این امر نقش مهمی ایفا می کنند. از اینرو اگر در محاسبه افزایش جمعیت یک منطقه هر چهار عامل را دخالت دهیم، سخن از افزایش مطلق جمعیت *Absolute Increase* در میان خواهد بود. همچنان که پیداست، افزایش مطلق در مورد "جمعیت باز" قابل طرح است. از اینرو افزایش مطلق را به عنوان افزایش یک جمعیت باز نیز تعریف می کنند. افزایش مطلق جمعیت در سطح قاره، منطقه و کشور یا یک شهر محاسبه می شود.

$$r = \frac{(N + I) - (M + E)}{\bar{P}} \times 100$$

محاسبه رشد مطلق جمعیت

N- (تعداد موالید در یکسال معین)

I- تعداد مهاجران وارد شده در یک سال معین

M- تعداد مرگومیر در یکسال معین

E- تعداد مهاجران خارج شده در یکسال معین

با کمک معلم خود و با استفاده از فرمول درصد رشد طبیعی جمعیت،
فرمول رشد مطلق جمعیت را در پیرابند (کادر) زیر بنویسید:

فرمول محاسبه رشد مطلق جمعیت

میزان موالید-میزان مرگ
ومیر

+

میزان مهاجرت به داخل-میزان مهاجرت به
خارج

۱۰۰

×

تعداد کل جمعیت

رشد مطلق جمعیت

معمولاً برنامه ریزان برای برنامه ریزیهای مختلف اجتماعی، اقتصادی، آموزشی و فرهنگی، به آینده نگری جمعیتی نیاز دارند.

قاعده ۷۰ زمان دو برابر شدن جمعیت هر کشور را نشان می دهد.

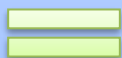
اطلاع از میزان رشد جمعیت، پایه محاسبه فرمول دو برابر شدن جمعیت است. زمان به دست آمده سبب می شود تا برای آینده، پیش بینی های لازم را انجام دهند.

به نظر شما چند سال طول می کشد تا جمعیت کشور ما دو برابر شود؟

۷۰

۱/۳۷

۵۱ سال

$$\frac{70}{\text{نرخ رشد جمعیت}} = \text{مدت زمان دو برابر شدن جمعیت}$$

میزان زاد و ولد در یک کشور ۵۰۰ هزار نفر و میزان مرگ و میر ۱۰۰ هزار نفر، میزان مهاجرت به داخل ۸۰۰ هزار نفر، میزان مهاجرت به خارج ۲۰۰ هزار نفر و جمعیت کل ۲۰ میلیون نفر می باشد.

الف- محاسبه میزان رشد طبیعی جمعیت کشور

$$\frac{500/000 - 100/000}{20/000/000} = 40000 * 100 = 4000 \text{ درصد}$$

رشد طبیعی جمعیت

ب- محاسبه میزان رشد مطلق جمعیت کشور

$$\frac{500/000 - 100/000 + 800/000 - 200/000}{20/000/000} * 100 = 5000 \text{ درصد}$$

رشد مطلق جمعیت

پ- مدت زمان دو برابر شدن جمعیت کشور

$$\frac{70}{5} = 14 \text{ سال}$$

یعنی جمعیت این کشور با توجه به میزان رشد مطلق جمعیت هر ۱۴ سال دو برابر می شود

توضیحی در ارتباط با قاعده ۷۰، صفحه ۶۴ کتاب جغرافیای دهم
قاعده سرانگشتی

به گونه‌ای از قوانین گفته می‌شود که هدف از آنها یافتن پاسخی تقریبی و سریع برای یک مسئله و نه جوابی دقیق و قابل اطمینان برای آن است. این گونه قوانین غالباً دارای سه ویژگی زیر می‌باشند:

رابطه‌ای ساده هستند که به راحتی می‌توان آن را محاسبه نمود. برای کاربردهای گوناگون می‌توان از این گونه روابط استفاده کرد که علت آن ساده‌سازی و حذف پارامترهای با تأثیر کمتر است که باعث می‌شود با حذف جزئیات رابطه بدست آمده عمومیت بیشتری یابد. دقیق و قابل اعتماد نیستند و تنها برای تقریب اولیه بکار می‌روند.

مثال:

مدت زمان دوبرابرشدن جمعیت مخفف که عدد ۷۰ منظور لگاریتم $\log_2 2=2$ است وقتی به جدول لگاریتمی مراجعه کنیم لگاریتم دوبره توان دو یا لگاریتم نپرین برابر با 1.69315 می‌شود که آن را راندو 1.7 . در نظر می‌گیریم چون مخرج کسر ما به درصد است چنانچه 1.7 را در 100 ضرب نمائیم عدد 170 به دست می‌آید حالا عدد ثابت 70 را تقسیم بر رشد جمعیت نمائیم عدد حاصل مدت زمان انتظار دوبرابرشدن جمعیت است.

میزان رشد استان محل زندگی خود را از کتاب استان شناسی یا سایت مرکز آمار (درگاه آمار ملی ایران) بگیرید و آن را با کشور مقایسه کنید. وضعیت استان خود را از این نظر مورد بحث و گفت‌وگو قرار دهید.

با مراجعه به کتاب استان شناسی این فعالیت را انجام دهید.

○ برای مطالعه

برنامه ریزی عالمانه برای هر کشور نیاز به اطلاعات صحیح و آمار دقیق دارد. مرکز آمار ایران به عنوان یک سازمان مسئول برای استخراج آمار صحیح در سال ۱۳۹۵ از تمام وزارتخانه ها، سازمان ها، دستگاه ها، نهادهای عمومی و مؤسسات دولتی و استانداردهای کشور کمک گرفت و سرشماری اینترنتی را برای اولین بار اجرا نمود.

برای برخی از خانوارهایی که به دلایل مختلف نتوانسته اند از طریق اینترنت اطلاعات خود را ثبت کنند مأموران سرشماری با مراجعه به درب منازل به شیوه ترکیبی یک آمارگیری موفق را به پایان رسانند.

توسعه فرهنگ آماری

مشارکت بیش
از ۴۸,۴ درصد
اینترنتی

صرفه جویی در نیروی انسانی

اگر سرشماری با
روش سال ۱۳۹۰
اجرا می شد به
بیش از ۶۵۰۰۰ نفر
نیروی انسانی نیاز
داشت.

اهمیت بررسی ساختمان جمعیت:

اکنون در مطالعات جمعیتی، **بررسی ساختمان** یا ترکیب جمعیت از اهمیت خاصی برخوردار است.

منظور از ساختمان جمعیت چیست؟

ساختمان جمعیت، ویژگی‌های قابل اندازه‌گیری جمعیت را مورد بررسی قرار می‌دهد. مانند اطلاع از وضعیت سنی و جنسی جمعیت هر کشور از موارد قابل توجه برنامه ریزان است. وضعیت نسبت جنسی کره زمین در کره زمین:

جمعیت کره زمین از لحاظ نسبت جنسی جز در زمان‌های خاص، تفاوت چندانی ندارد؛ اما در طول زمان، نسبت سنی در کشورها دچار تغییراتی می‌شود.

علل تقسیم جمعیت به گروه‌های مختلف سنی:

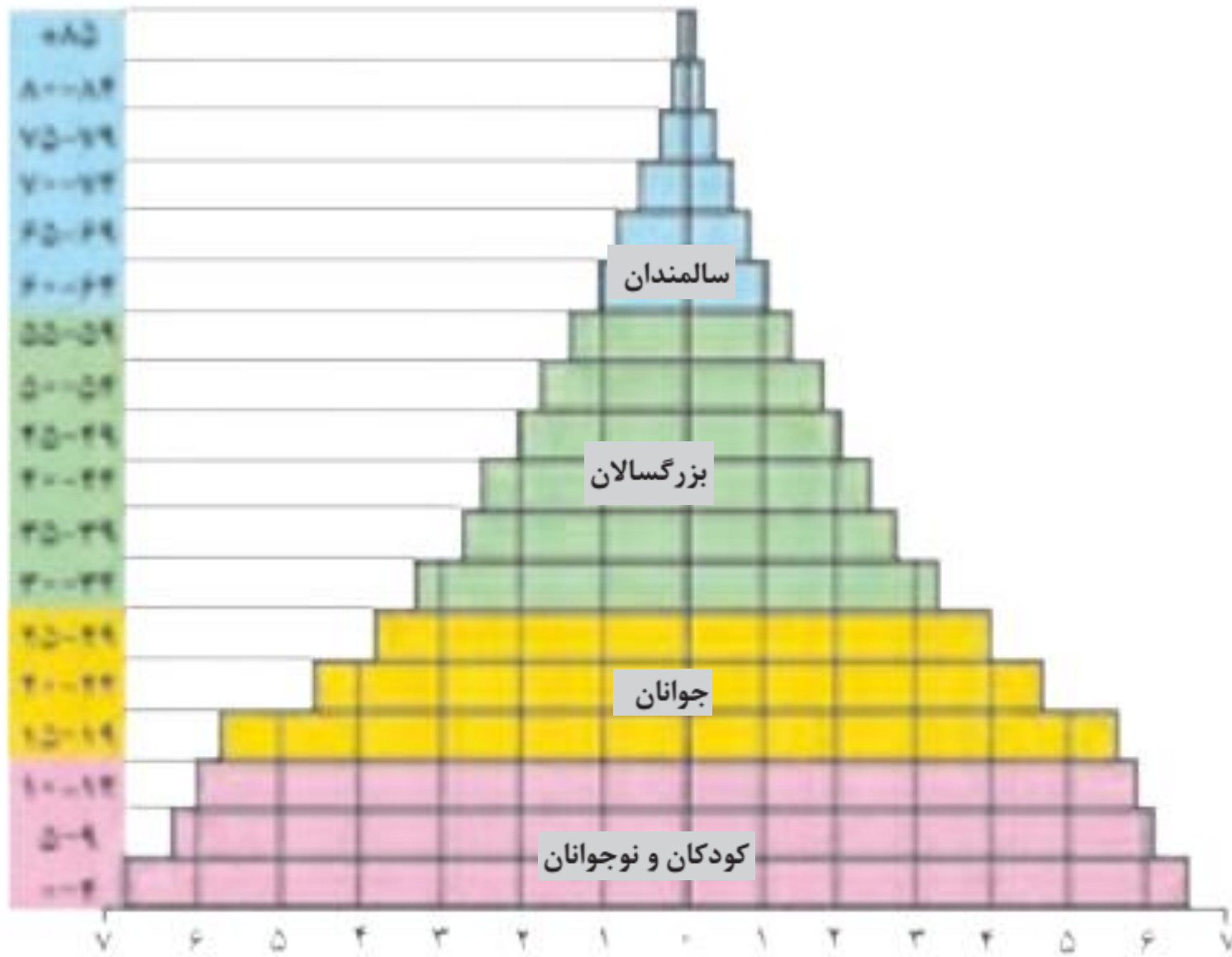
متخصصان به دلیل اهمیت نسبت سنی در برنامه ریزی هر کشور از **لحاظ سنی**، جمعیت را به **گروه‌های مختلفی** دسته‌بندی کرده‌اند.

اهمیت هرم سنی جمعیت:

هرم سنی هر کشور به برنامه ریزان کمک می‌کند که با **ساختمان سنی جمعیت آن کشور آشنا** شوند و از آن برای برنامه ریزی استفاده کنند؛

چند مثال در مورد اهمیت اطلاعات و آمارهای سنی و جنسی جمعیت:

به عنوان نمونه برای تحقق برنامه‌های تأمین اجتماعی، بهبود وضعیت سالمندان، ارتقای سطح سلامت جامعه، تأمین شغل برای حال و آینده، ایجاد فرصت‌های تحصیلی، تفریحی و رفاهی برای جوانان، امنیت ملی، جلوگیری از پیری جمعیتی، از اطلاعات و آمارهای سنی و جنسی جمعیت کمک می‌گیرند.

مرکز آمار ایران چهار گروه عمده سنی را در سال ۱۳۹۵ مشخص کرده است. با توجه به رنگ های داده شده در هرم اسلاید قبل ، تقسیم بندی چهار گروه سنی کودکان و نوجوانان، جوانان، بزرگسالان و سالمندان را در پیرامند زیر بنویسید.

سهم هر یک از گروه های عمده سنی کشور ۱۳۹۵

گروه های عمده سنی

۲۴/۰

تولد تا کودکان و نوجوانان

۲۵/۱

..... - جوانان

۴۴/۸

..... - بزرگسالان

۶/۱

..... - + سالمندان

۱- با توجه به نقش و اهمیت اطلاعات و آمار در برنامه ریزی های اقتصادی و اجتماعی کشورها، به عنوان عضو خانواده، جایگاه سرشماری و جمع آوری اطلاعات را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهید.

سرشماری نفوس و مسکن فقط شمارش جمعیت نیست بلکه از سرشماری عمومی نفوس و مسکن ، اطلاعات مهمی درباره ساختار جمعیت ، مهاجرت ، ویژگی های اجتماعی ، باروری ، آموزش و ویژگی های مسکن تا پایین ترین سطوح جغرافیایی به دست می آید . نتایج حاصل از سرشماری مورد استفاده برنامه ریزان ، تصمیم گیران ، پژوهشگران و سایر کاربران قرار می گیرد .

*** برنامه ریزی برای توزیع عادلانه منابع ، خدمات و امکانات در مناطق مختلف کشور**

*** شناسایی اوضاع اجتماعی و اقتصادی مانند وضع سواد و تحصیلات و ارائه خدمات آموزشی و برنامه ریزی های مربوط به سیاست های آموزشی .**

*** تهیه برآوردها و پیش بینی های جمعیتی برای برنامه ریزی های دراز مدت توسعه و عمران کشور**

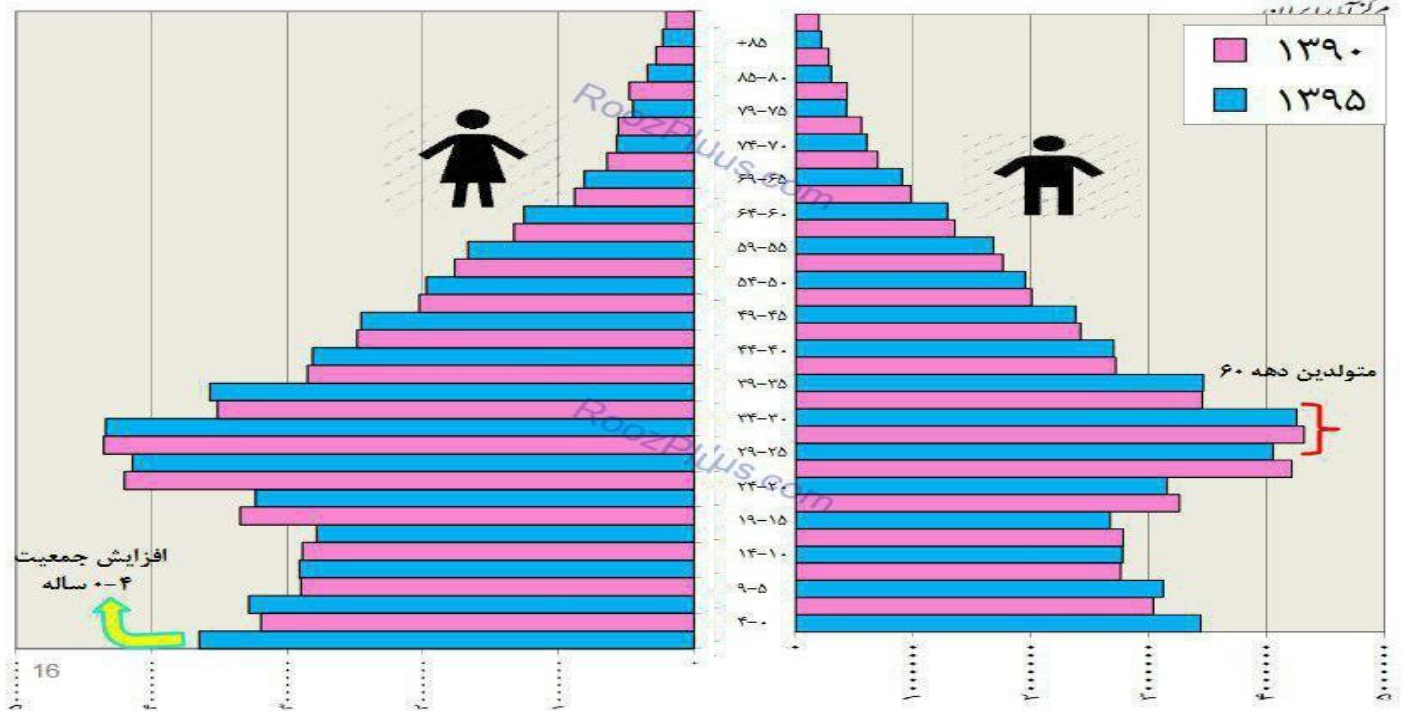
*** تولید آمارهای اختصاصی و پایه ای برنامه ریزی های جمعیتی مانند محاسبات مربوط به شاخص های مرگ و میر ، ولادت و باروری ، مهاجرت و جابه جایی های جمعیت و.....**

۲- به هرم سنی ایران در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ توجه کنید.
 مقایسه ای بین هرم سنی ایران در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ انجام دهید و تغییرات آن را بررسی کنید.
 گروه های سنی ایران را در سال ۱۳۹۵ مورد بررسی قرار دهید.
 بیشترین جمعیت در کدام گروه سنی مشاهده می شود؟

تعداد جمعیت در گروه سنی جوانان از همه دیگر گروه های سنی بیش تراست ولی در آینده جمعیت بزرگسالان بیش تر از جوانان شده و جمعیت روبه پیری حرکت می کند و....
 این گروه سنی چه ویژگی هایی دارد؟

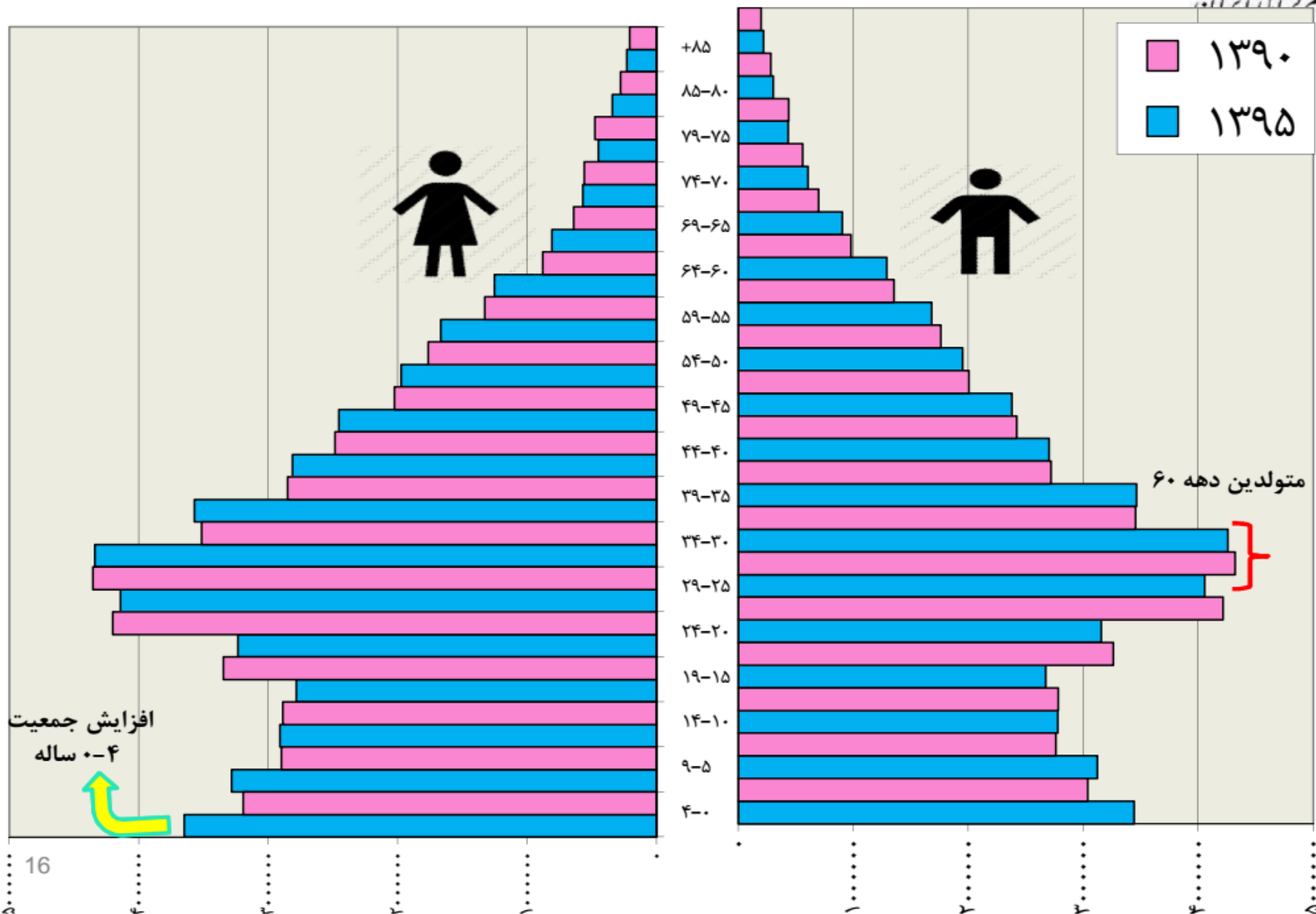
چه مزایا و محدودیت هایی را برای کشور ما ایجاد می کنند؟

جوان بودن جمعیت کشور مزایایی دارد مانند وجود نیروی کار در کشور و امکان دفاع از مرزهای کشور و
 البته اگر در کشوری جمعیت جوان زیاد باشد و کشور توسعه نیابد مشکلاتی از قبیل کمبود شغل و مسکن و دیگر مشکلات برای جوانان ایجاد می شود.

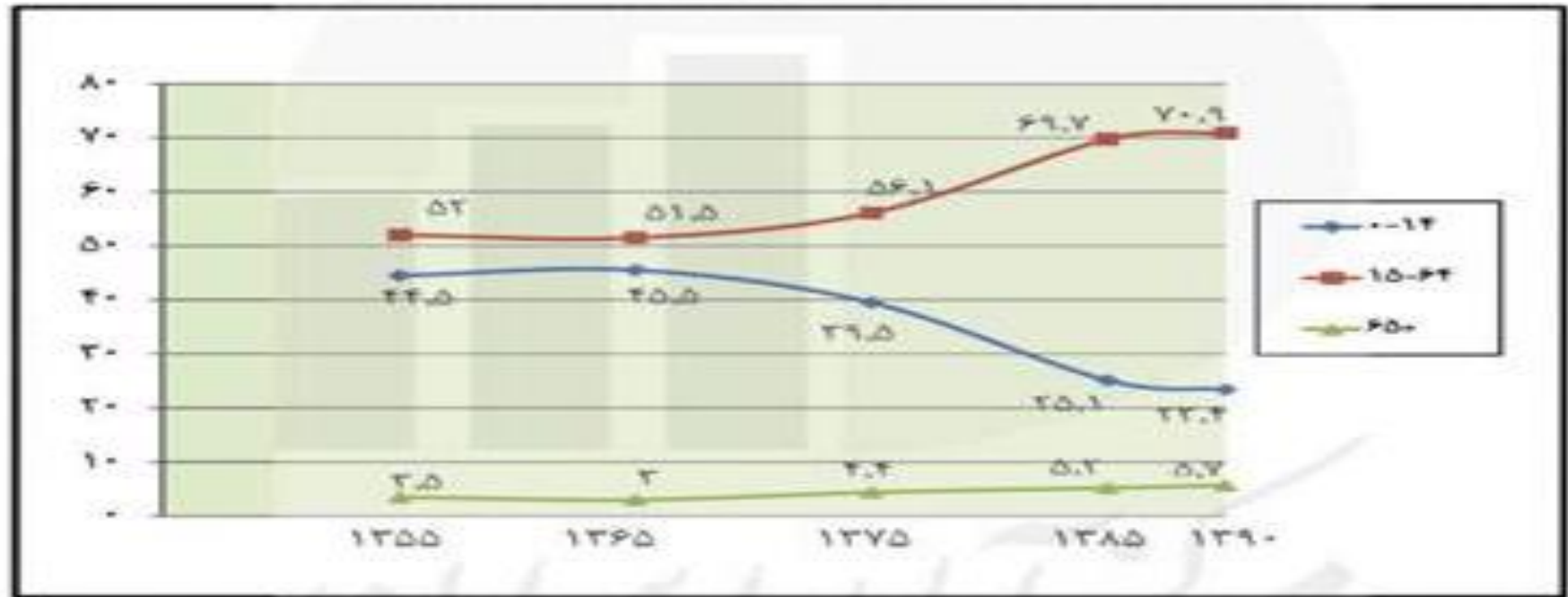

هرم سنی جمعیت: ۹۵-۱۳۹۰

روند تغییرات سه گروه عمده سنی جمعیت کشور:

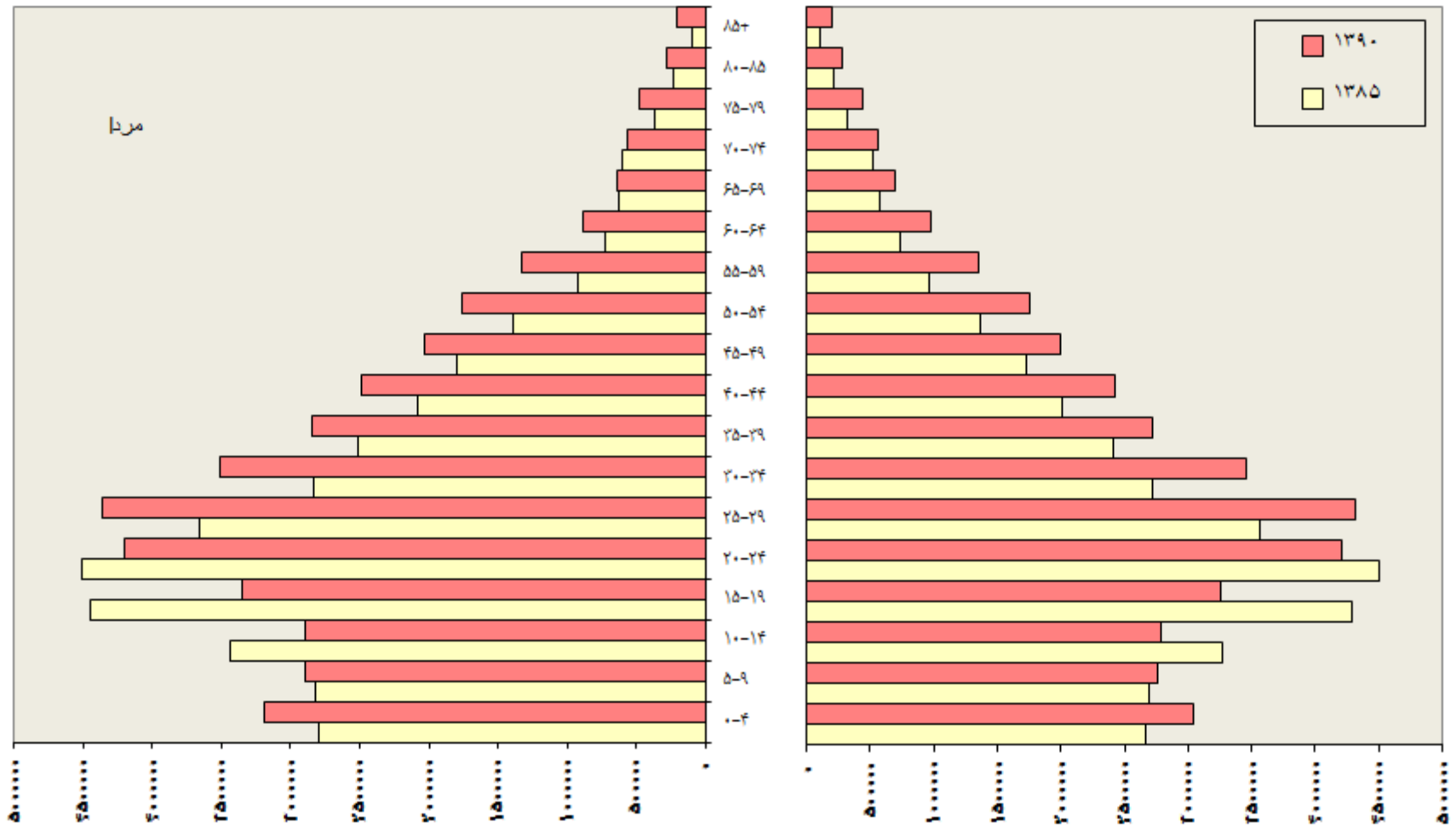
۱۳۵۵-۱۳۹۰

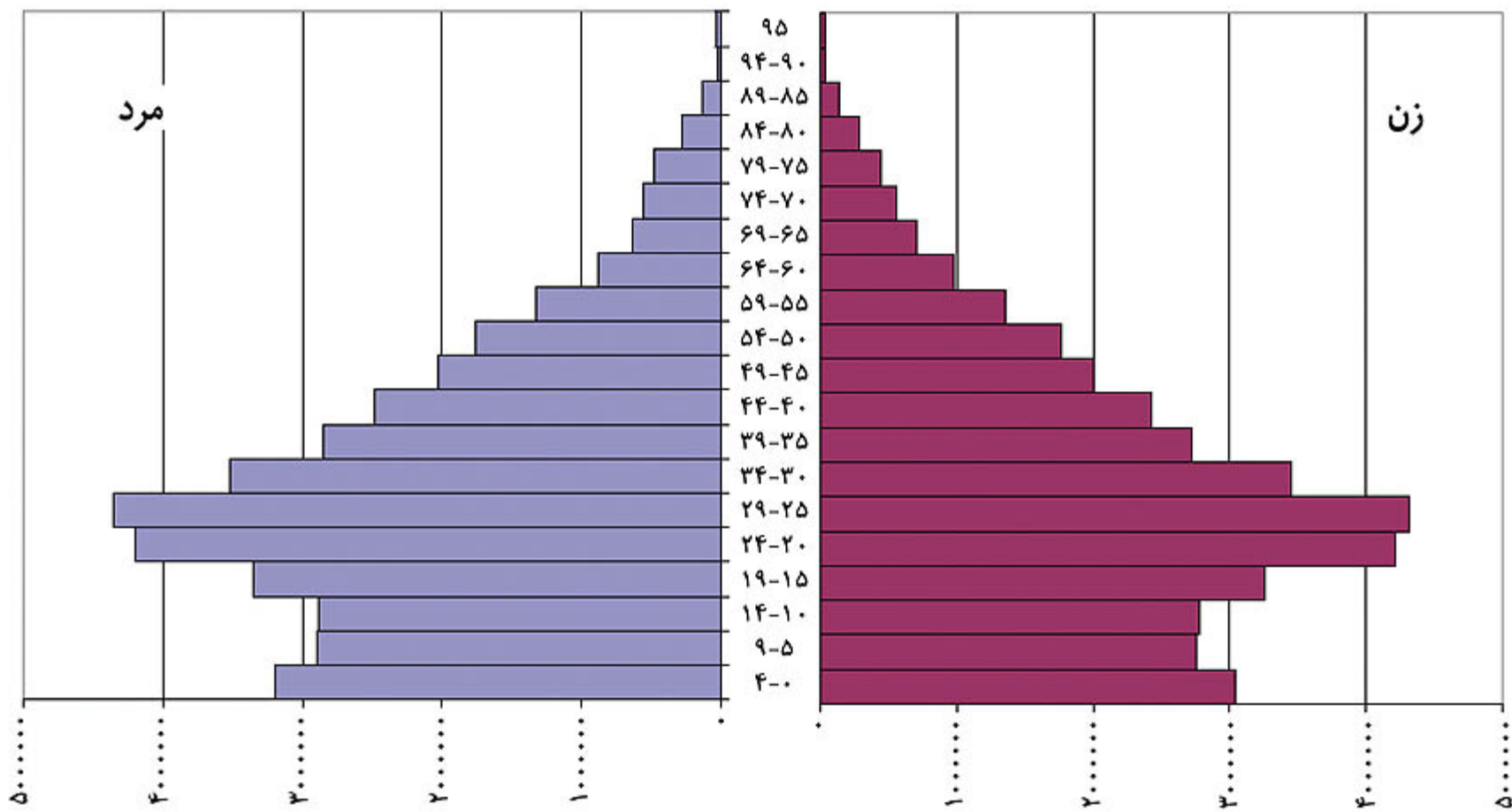
باتوجه به نمودار و هرم سنی می توان دریافت که:

- ۱- رشد جمعیت کشور به صفرنزدیک می شود و درآینده رشد جمعیت کشور منفی و جمعیت کشور کاهش می یابد
- ۲- جمعیت کشور پیرتر می شود و...

مردها

نمودار هرم سنی جمعیت ایران سال ۱۳۹۰

۳- با کمک هرم های سنی زیر، به سؤالات پاسخ دهید.

- میزان رشد موالید در کدام کشور بیشتر است؟

در کشور اکوادور میزان رشد موالید بیش تر است زیرا پایه هرم سنی جمعیت این کشور پهن تر از کشور آلمان است.

- کدام کشور، افراد سالمند بیشتری دارد؟ پیامدهای آن چیست؟

در کشور آلمان افراد سالمند بیش تر است زیرا راس هرم نسبت به کشور اکوادور پهن تر است

پیری جمعیت موجب کاهش نیروی کار و ضعف دفاعی کشور و... می شود.

پیری جمعیت مانع اصلی بر سر راه توسعه اقتصادی است

- کدام کشور درصد جمعیت فعال اقتصادی بیشتر، و چه مزایا و محدودیت هایی پیش رو دارد؟

- قاعده هرم دو کشور را مقایسه کنید.

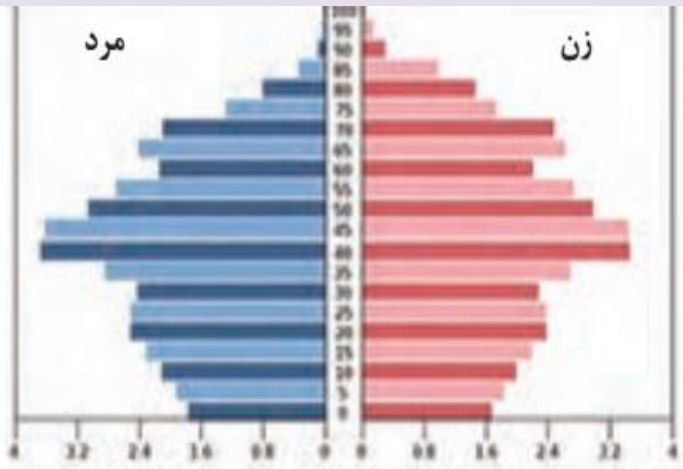
در کشور آلمان درصد جمعیت فعال اقتصادی بیش تر است زیرا میانه هرم پهن تر از کشور اکوادور می باشد.

در کشورهایی که درصد جمعیت فعال اقتصادی بیش تر است کشور از نظر نیروی کار و توان نظامی مشکلی ندارد و

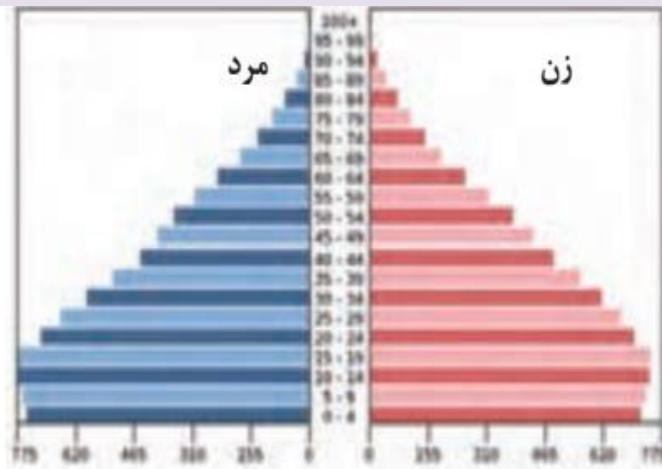
امکان فعالیت های اقتصادی و تولیدی در کشور را بیش تر می کند.

البته اگر جمعیت فعال اقتصادی زیاد باشد و کشور زیرساخت های مورد نیاز را نداشته باشد موجب افزایش بی کاری

و... در کشور می شود.

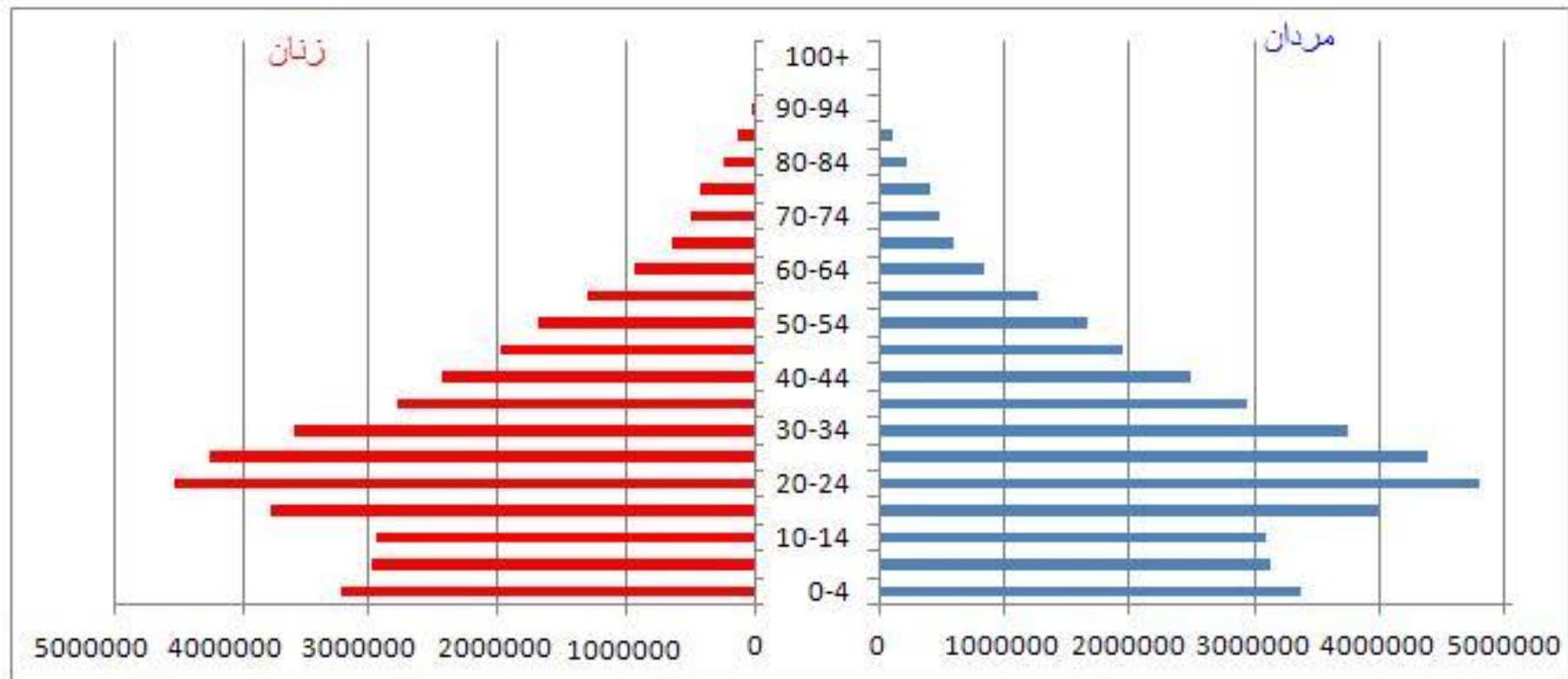
هرم سنی آلمان

هرم سنی اکوادور

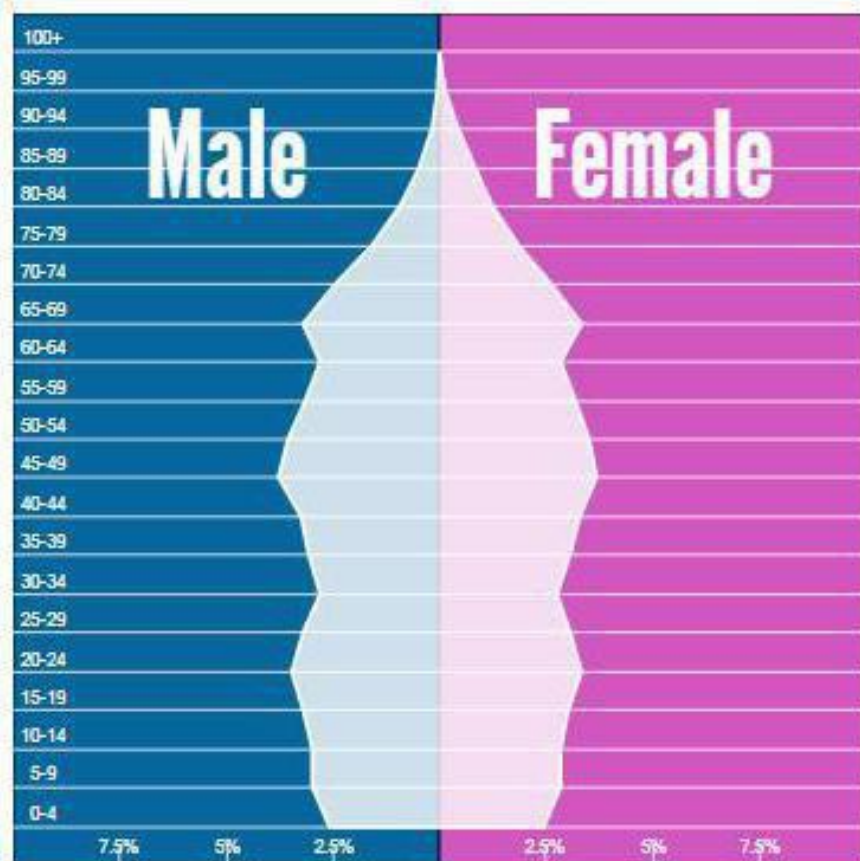
زنان	مردان	کل	رده سنی [۳]
۳۲۲-۳۵۲	۳۳۸۳۲۳۵	۶۶۰۳۵۸۷	۰-۰-۴
۲۹۷۶۷۴۳	۳۱۳۳۹۴۲	۶۱۱۰۶۸۵	۰-۵-۹
۲۹۳۱۳۳۲	۳۰۹۱۱۶۵	۶۰۲۲۴۹۷	۱۰-۱۴
۳۷۷۳۸-۴	۳۹۸۶۲۲۱	۷۷۶۰۰۲۵	۱۵-۱۹
۴۵۱۳۴۸۶	۴۸۰۳۶۳۶	۹۳۱۷۱۲۲	۲۰-۲۴
۴۲۳-۶۵۰	۴۳۹۶۲۳۰	۸۶۲۶۸۸۰	۲۵-۲۹
۳۵۸۷۳۱۸	۳۷۴۳۲۶۹	۷۳۳۰۵۸۷	۳۰-۳۴
۲۷۶۲۸۸۲	۲۹۳۴۴۵۶	۵۶۹۷۳۳۸	۳۵-۳۹
۲۴۳۱۶۸۶	۲۴۹۹۵۸۱	۴۹۳۱۲۶۷	۴۰-۴۴
۱۹۷۶۱۷۴	۱۹۳۹۴۵۸	۳۹۱۵۶۳۲	۴۵-۴۹
۱۶۷۹۵۲۸	۱۶۶۴۵۲۶	۳۳۴۴۰۵۴	۵۰-۵۴
۱۲۹۸-۱۲	۱۲۷۸۷۲۰	۲۵۷۶۷۳۲	۵۵-۵۹
۹۱۶۹-۵	۸۳۷-۹۶	۱۷۵۴۰۰۱	۶۰-۶۴
۶۴۸۷۵۰	۵۹۵۴۶۳	۱۲۴۴۲۱۳	۶۵-۶۹
۵۳۵۱۶۱	۴۹۲۹۰۴	۱۰۲۸۰۶۵	۷۰-۷۴
۴۳-۲۳۷	۴۰۰۹۴۳	۸۳۱۱۸۰	۷۵-۷۹
۲۶۷-۰۸	۲۲۴۷۲۵	۴۹۱۷۳۳	۸۰-۸۴
۱۳۷۸۹۷	۱۰۸۲۹۰	۲۴۶۱۸۷	۸۵-۸۹
۳۰۲۹۳	۱۹۵۳۲	۴۹۸۲۵	۹۰-۹۴
۵۸۷۸	۲۸۷۹	۸۷۵۷	۹۵-۹۹
۶۲۲	۲۳۱	۸۵۳	+۱۰۰
۳۸۳۵۴۷۱۸	۳۹۵۳۶۵۰۲	۷۷۸۹۱۲۲۰	همه

هرم جمعیت ایران در سال ۲۰۱۱ میلادی

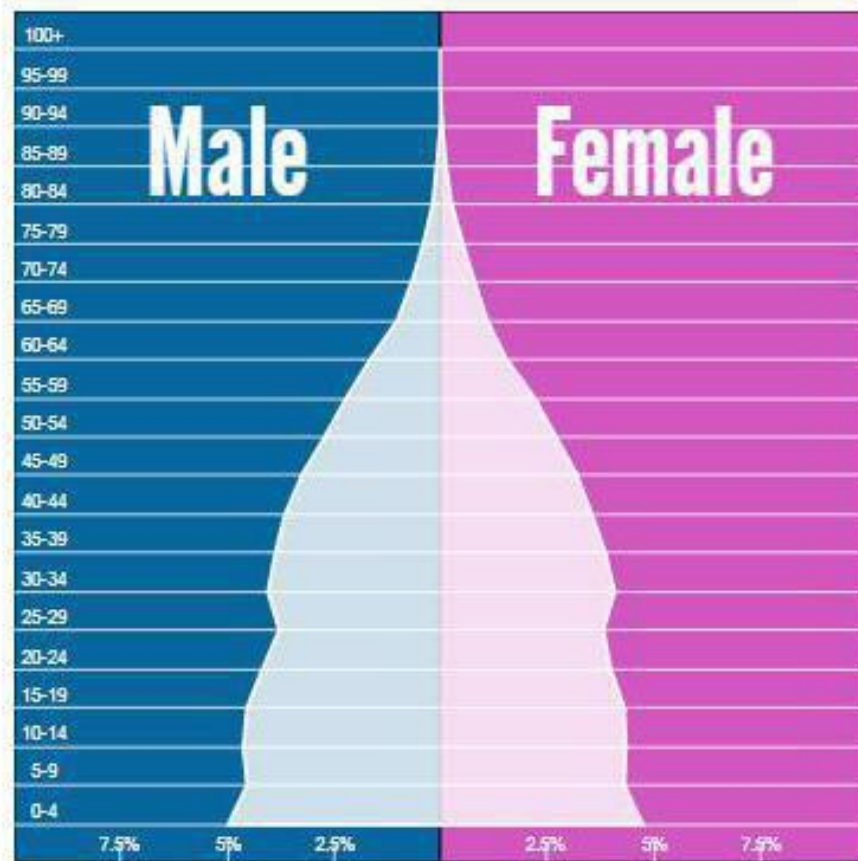
Denmark 2016

Population: **5.690.000**

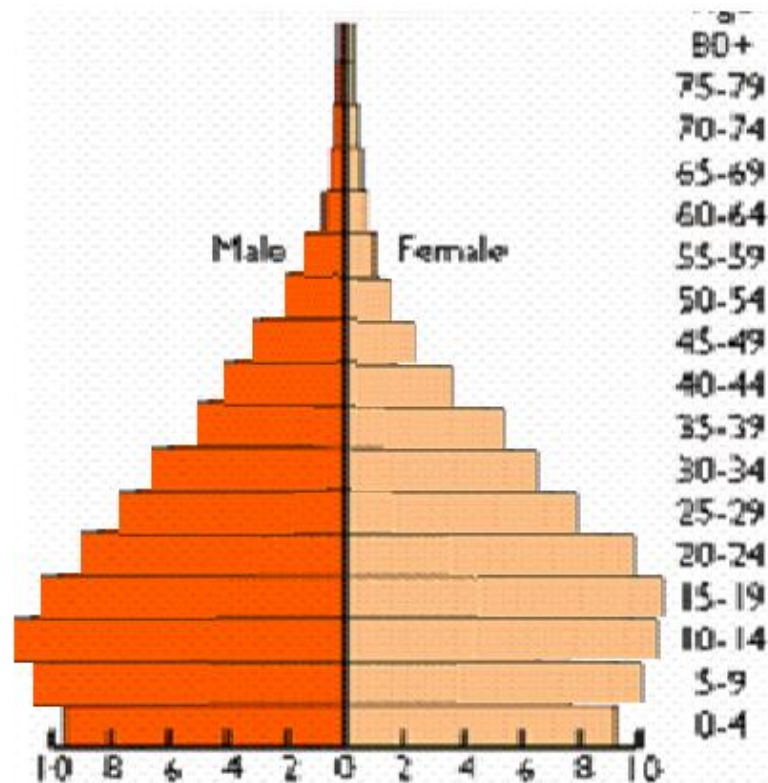
Indonesia 2016

Population: **260.581.000**

۴- به نظر شما یک هرم سنی مطلوب (جمعیت مناسب برای حال و آینده) چه شکلی دارد؟ به صورت شماتیک، هرم مناسب جمعیتی رسم کنید. دلایل خود را از چگونگی رسم هرم سنی ارائه کنید.

- این شکل از هرم سنی مناسب است زیرا:
- ۱- تعداد مناسب گروه کودکان ونوجوانان زیرا پایه هرم زیاد پهن نیست.
 - ۲- بالا بودن جمعیت بزرگسالان زیرا میانه هرم پهن است.
 - ۳- کم بودن جمعیت کهنسالان زیرا بالای هرم باریک است.
 - ۴- افزایش نسبتا متعادل جمعیت به دلیل تعداد مناسب جوانان وبرگسالان
 - ۵- در این هرم شکل جوانی وپیری جمعیت بسیار کم است و....

نظر شما چیست؟

انواع هرم سنی

● اغزاینده

● ثابت

● کاهنده

هرم سنی جمعیت ساخت یا ترکیب سنی جمعیت (population composition) به صورت توزیع سنی و به تفکیک جنس، به وسیله 'هرم سنی' (age pyramid) نشان داده می شود. به عبارت دیگر، برای نمایش هندسی توزیع جمعیت بر حسب سن و جنس از هرم سنی استفاده می شود و آن نموداری است که دو محور عمودی و افقی دارد. محور عمودی نماینده سن از صفر تا حداکثر و محور افقی نشان دهنده تعداد افراد هر سن یا گروه سنی می باشد. معمولاً زنان در طرف راست و مردان در طرف چپ هرم نشان می شوند. در هرم سنی، طبقه بندی سنین جمعیت را به صورت یک سال یا گروه سنی پنج ساله انجام می دهند و در هر صورت یک طبقه از افراد را به صورت مستطیل افقی ترسیم می کنند که طول آن تعداد افراد یک سن یا گروه سنی و عرض آن سنین پنج ساله را نشان می دهد. هر سن یا گروه سنی پله ای را در هرم می سازد و هر چه از نظر سنی بالاتر برویم، به دلیل مرگ و مهاجرت، از تعداد افراد کاسته می شود و نمودار رفته رفته شکل یک هرم پلکانی را به خود می گیرد و نامگذاری آن نیز به همین دلیل است.

بهترین هرم سنی هرمی است که براساس سال کشیده شود و مناسب‌ترین بعدی که برای ترسیم هرم‌های سنی پذیرفته شده، این است که بین قاعده و ارتفاع آن یک رابطه منطقی وجود داشته باشد، یعنی طول محور عمودی برابر دوسوم طول محور افقی باشد. در هر حال هرم سنی را می‌توان با تعداد مطلق افراد در هر سنی ترسیم کرد و یا با درصد آنها. نوع دوم، از لحاظ مقایسه هرم‌ها اهمیت بیشتری دارد.

هرم سنی از یک سو تاریخ جمعیت را نشان می‌دهد، یعنی منعکس کننده رویدادهای اجتماعی و اقتصادی خاصی است که در گذشته‌های تاریخی جامعه اتفاق افتاده و بر ترکیب جمعیتی کشور مؤثر واقع شده‌اند، و از سوی دیگر تغییرات ساخت جمعیت را در اثر تولد و مرگ و مهاجرت نمایان می‌سازد، یعنی نمودار وضع جمعیت در یک لحظه معین است. گذشته از آن، هرم سنی جمعیت منعکس کننده شرایط و بحران‌های اقتصادی و جنگ‌ها و انقلابات است و اپیدمی‌های ادواری اثر خود را بر آن باقی می‌گذارند.

انواع هرم سنی

هرم سنی جمعیت با توجه به نوع جمعیت‌ها، بر سه گونه است:

۱. هرم سنی ثابت: به جمعیتی مربوط است که در اثر تولد و مرگ و مهاجرت (درون‌کوچی و برون‌کوچی) تغییرات داخلی و خارجی نداشته باشد. این جمعیت هرمی خواهد داشت که هر پله آن با پله پیش از خود فقط به نسبت توسعه آن سن تفاوت دارد.

۲. هرم سنی کاهنده: جمعیتی را می‌نمایاند که کاهش پیدا می‌کند..

۳. هرم سنی فزاینده: به جمعیتی مربوط است که رو به افزایش می‌رود. ساخت سنی جمعیت در کشورهای جهان یکسان نیست.

در جمعیت‌های جوان پایه‌های هرم پهن‌تر و رأس آن باریک‌تر است، در حالی که پایه هرم جمعیت‌های سالخورده باریک‌تر و رأس آن وسیع‌تر و تقریباً استوانه‌ای شکل است.

جوانی جمعیت مبحثی که در ساختار سنی جمعیت مهم است و در هرم سنی جمعیت نیز منعکس می‌شود، جوانی و سالخوردگی جمعیت است. اصطلاح 'جمعیت جوان' نشان دهنده ساخت سنی خاصی است که در آن بیش از دوپنجم جمعیت زیر ۱۵ سال قرار دارد. $p \leq \sum P 0 - 14 \Sigma 40\%$ نسبت جمعیت زیر ۱۵ سال به کل جمعیت را نسبت 'جوانی جمعیت' می‌نامند. به این ترتیب، هنگامی که اهمیت نسبی افراد زیر ۱۵ سال در یک جمعیت افزایش یابد، از جوانی جمعیت سخن به میان می‌آید. سنجش نسبت جوانی جمعیت را به وسیله 'تست ورتهایم' (Wertheim test) یا آزمون ۴۰ درصد انجام می‌دهند. ورتهایم، جامعه‌شناس و جمعیت‌شناس هلندی، پس از مطالعات خود در اندونزی و مقایسه آن با سایر کشورها، به این نتیجه رسید که در جمعیت کشورهای توسعه نیافته نسبت افراد کمتر از ۱۵ سال به کل جمعیت حدود ۴۰ درصد و یا بیشتر از آن است. ورتهایم این پدیده را مبنای یک سلسله فرضیه قرارداد و بدینسان آزمون ۴۰ درصد (تست ورتهایم) به وجود آمد. به موجب این تست، اولاً هر کشوری که لااقل ۴۰ درصد افراد آن کمتر از ۱۵ سال داشته باشند جزو کشورهای توسعه نیافته اقتصادی محسوب می‌شود، ثانیاً میان میزان مولید و مرگ کودکان و جمعیت کمتر از ۱۵ سال این کشورها با میزان افزایش طبیعی آنها رابطه‌ای نزدیک وجود دارد (بهنام، ۱۳۴۸؛ ۵۲). مطالعات جمعیتی نشان می‌دهد در حالی که نسبت جوانی جمعیت در کشورهای جهان سوم بیشتر از ۴۰ درصد (۴۰ تا ۴۷ درصد) است، این رقم در کشورهای صنعتی پیشرفته حدود ۲۵ درصد و حتی کمتر از آن (۲۰ تا ۲۵ درصد) می‌باشد

Stage 4 - contracting

کاهنده

Stage 3 - stationary

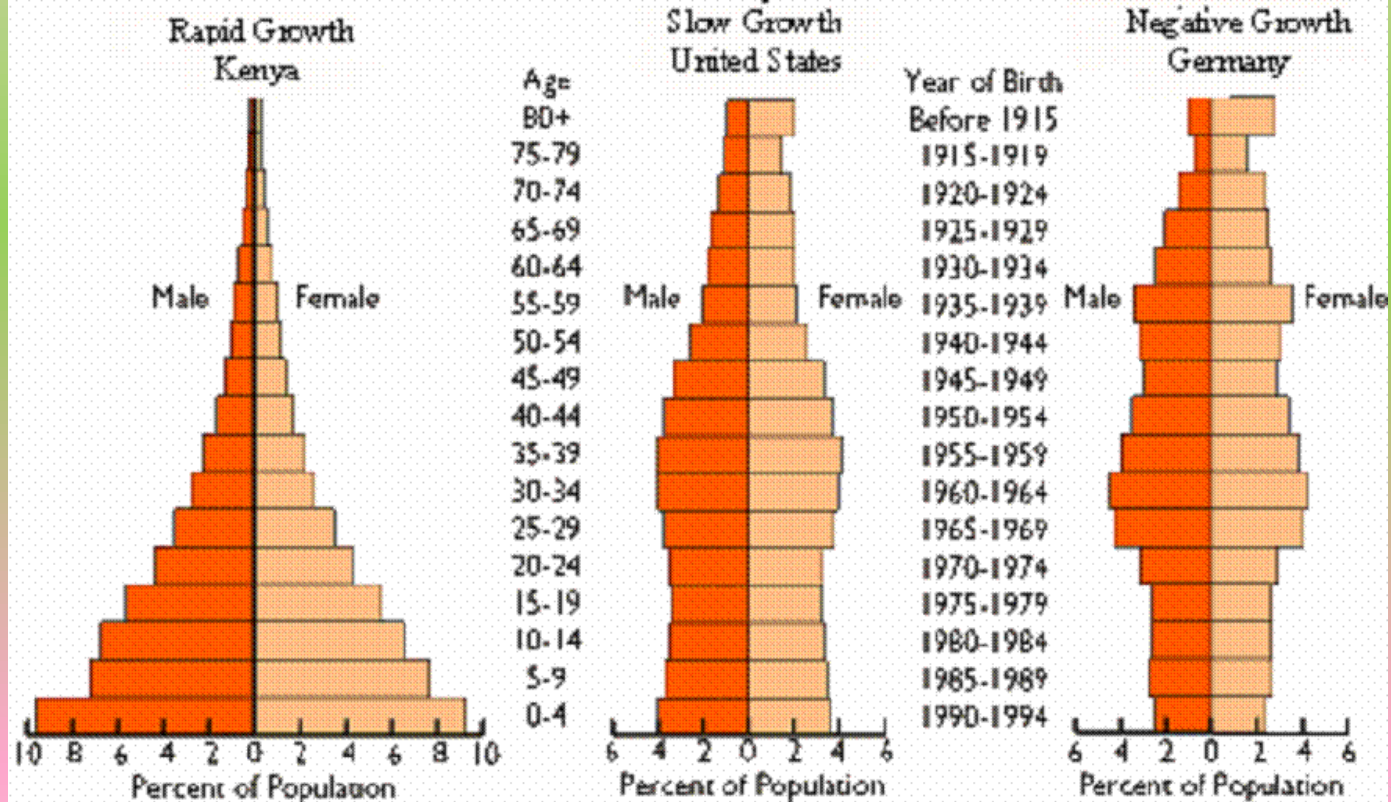
ثابت

Stage 2 - expanding

افزاینده

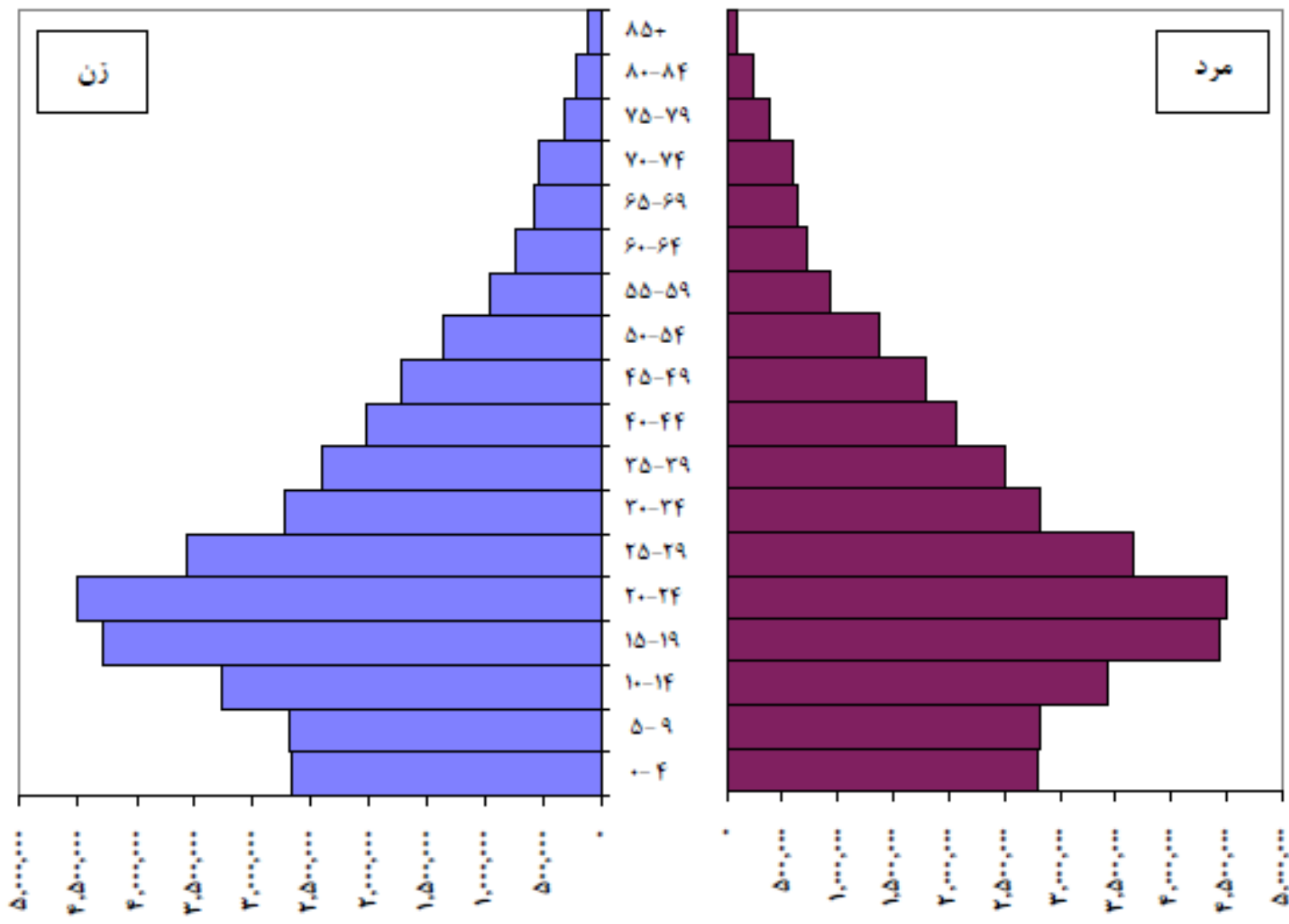
Three Patterns of Population Change

Source: United Nations, *The Sex and Age Distribution of the World Population: The 1994 Revision*, New York, 1994

نمودار ۳- هرم سنی جمعیت کشور - ۱۳۸۵

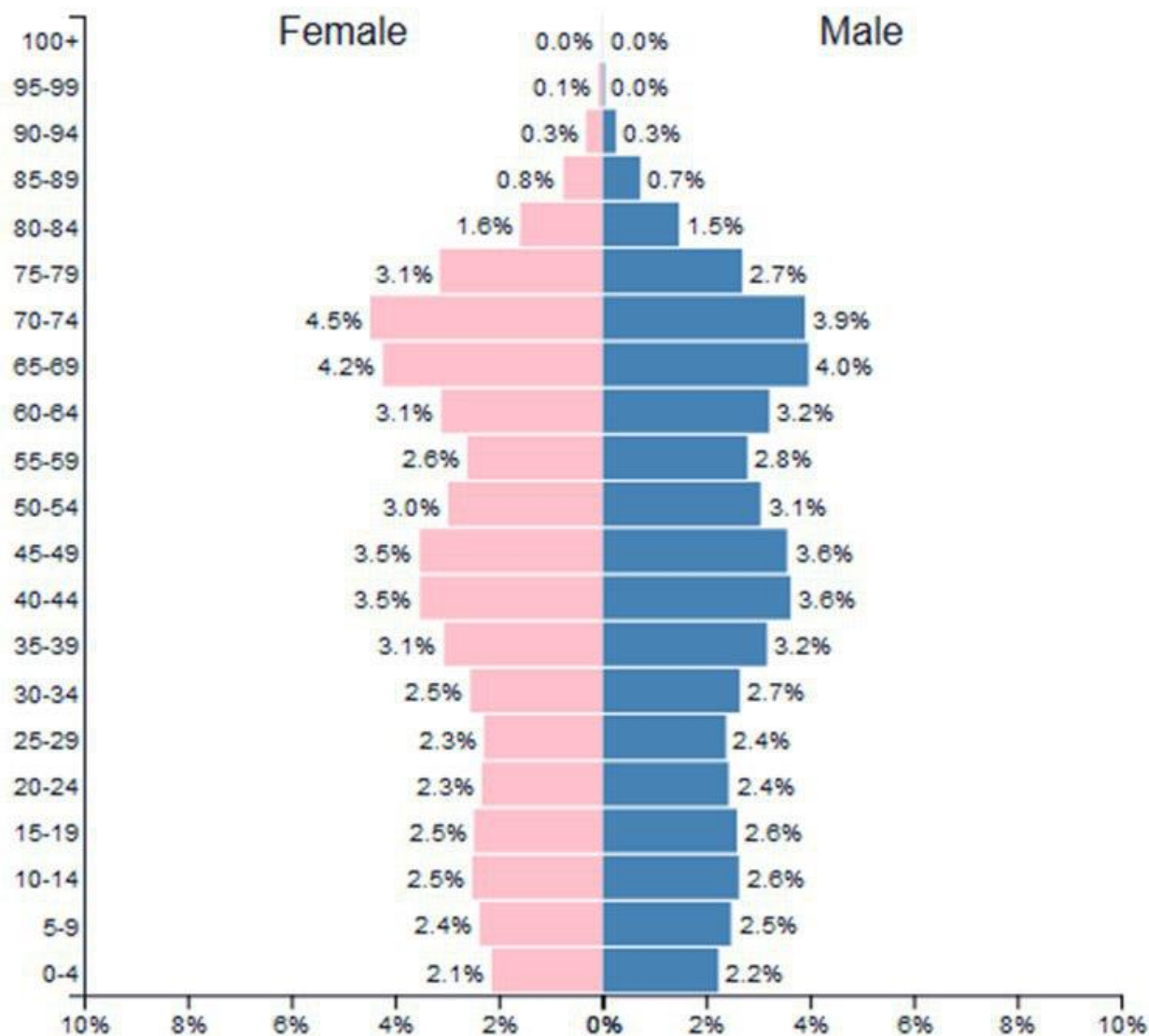
تعداد:

تعداد:

Iran (Islamic Republic of) ▼

2057

Population: **90,797,504**

علل کاهش مرگ و میر و افزایش جمعیت در دهه های اخیر در کشور:

در دهه های اخیر بر اثر گسترش بهداشت و واکسیناسیون، لوله کشی و بهبود آب آشامیدنی، رونق صادرات نفت و واردات مواد غذایی؛ میزان مرگ و میر کاهش یافته و سبب افزایش سریع جمعیت شده است.
جمعیت ایران را در سالهای ۵۵ تا ۸۵ نشان می دهد.

دوره	۱۳۴۵-۱۳۵۵	۱۳۵۵-۱۳۶۵	۱۳۶۵-۱۳۷۵	۱۳۷۵-۱۳۸۵
میزان رشد	۲/۷	۳/۹	۱/۵	۱/۶

جدول متوسط میزان رشد جمعیت ایران

پیامدهای اجرای سیاست های جمعیتی در کشور:

سیاست های کاهش جمعیت، سبب کاهش رشد در سال ۱۳۹۵ (۲۴/۱ درصد) شد. این کاهش در آینده می تواند مشکلاتی برای کشور ما ایجاد کند که از جمله می توان به برهم خوردن تعادل جمعیتی، (سن و جنس) کاهش نیروی فعال و تضعیف نیروی دفاعی کشور، اشاره کرد. اگر سیاست کنترل جمعیت در ابعاد شدید ادامه پیدا کند، جمعیت کشور به تدریج دچار پیری و در نهایت مشکلات دیگری در بر خواهد داشت.

پیامد اصلی سالمند شدن جمعیت کشور چیست؟

اساساً نباید سیاست کنترل جمعیت به گونه ای باشد که هرم سنی کشور به سمت سالمندی و کهنسالی حرکت کند، زیرا این پدیده مانع اصلی بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه خواهد بود.

مهاجرت چیست؟

مهاجرت عبارت است از جابه جایی بین دو واحد جغرافیایی یا به عبارتی ترک یک سرزمین و اسکان در سرزمین دیگر مهاجرت از عوامل مهم در تغییرات جمعیت به شمار میرود. با پیشرفت فناوری و وسایل حمل و نقل، حرکت و جابه جایی نسبت به گذشته افزایش یافته است. افراد در مهاجرت بین دو واحد جغرافیایی جابه جا می شوند.

تصاویری مربوط به مهاجرت

۱- مهاجرت روستاییان به شهر

مهاجرت روستاییان به شهر که باعث جذب نیروی انسانی جوان از روستا به شهر می شود که یکی از انواع مهاجرت داخلی است. این مهاجرت در اقتصاد کشور با از دست دادن نیروی کار روستا و افزایش جمعیت فعال اقتصادی شهر، خود را نشان می دهد. در کشور ما، مهاجرت روستاییان به شهرها از مهم ترین مهاجرت ها در دهه های اخیر به شمار می رود.

۲- مهاجرت های گروهی

مهاجرت های گروهی که براساس تصمیمات سیاسی انجام می شود.

۳- مهاجرت خارجی

مهاجرت هایی که افراد از یک کشور به کشور دیگر جابه جا می شوند، مهاجرت خارجی می گویند که به دو صورت اختیاری و اجباری انجام می شود.

پیامدهای مهاجرت:

مهاجرت به هر شکلی که انجام شود، برای کشوری که افراد از آن خارج می شوند (مهاجر فرست) و همچنین برای کشوری که افراد به آن وارد می شوند (مهاجر پذیر) **تغییرات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیط زیستی را به همراه دارد.**

مهاجرت بر مکان مبدأ و مقصد اثر می گذارد. تغییرات به وجود آمده بر ترکیب سنی و جنسی، قیمت زمین و مسکن، اشتغال، امکانات و تجهیزات، فرهنگ و زبان قابل مشاهده است. به طور مثال مهاجرت بی رویه به برخی از شهرهای ایران سبب افزایش جمعیت و گسترش مناطق حاشیه در آنها شده اند.

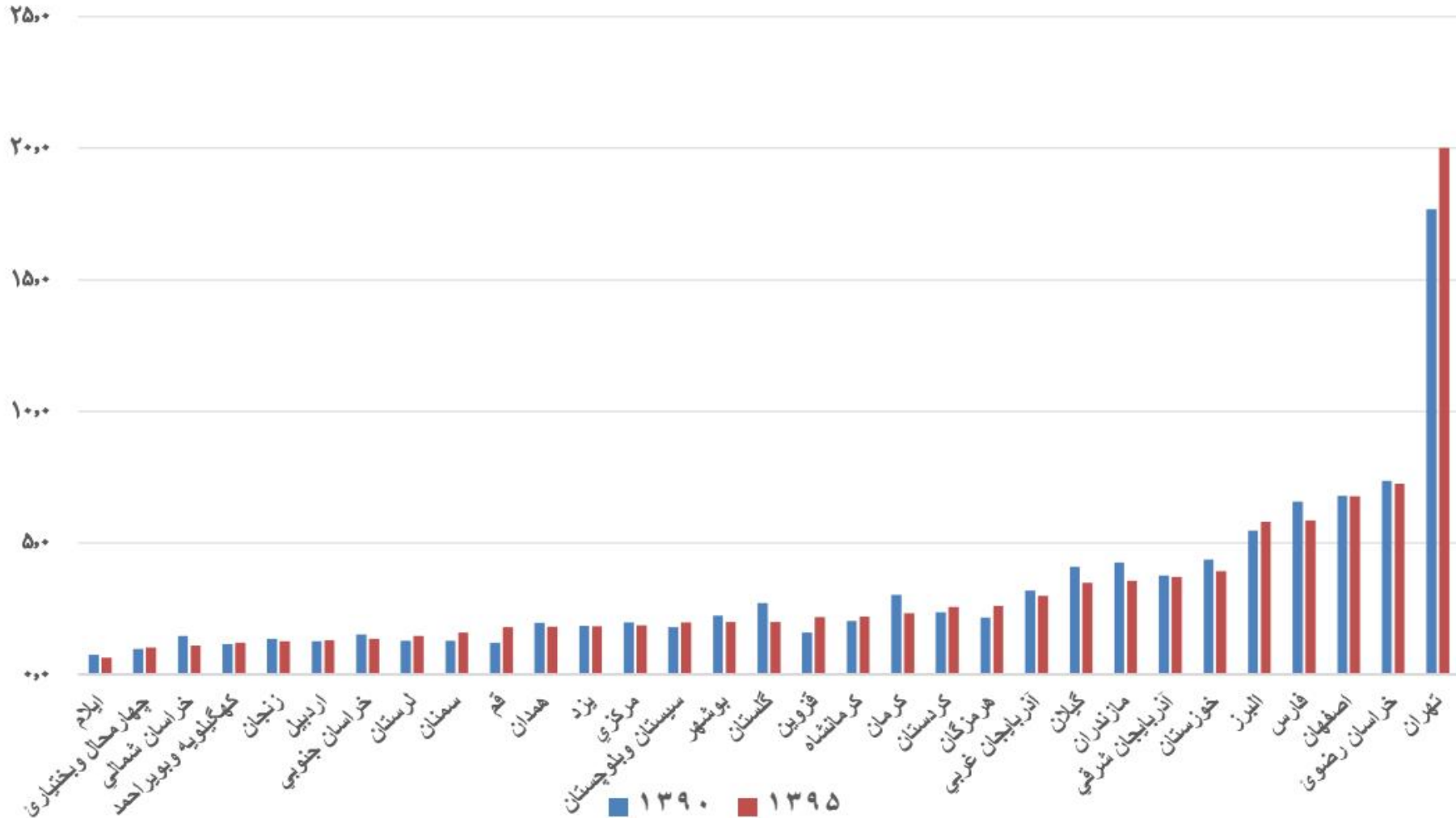
چرا مطالعه مهاجرت در بحث تغییرات جمعیت مهم است؟

نکته قابل توجه در مهاجرت این است که اعضای یک خانواده با هم به دنیا نمی آیند و با هم از دنیا نمی روند (مگر در سوانح) ولی اغلب، **اعضای خانوارها با هم مهاجرت می کنند** و حتی در مواردی، چندین خانواده یا کل ساکنان یک محل یا منطقه به خاطر عامل یا عوامل مشترک، جابه جا میشوند. **به همین خاطر، مطالعه مهاجرت در بحث تغییرات جمعیت مهم است.**

نمودار زیر سهم مهاجرت استان های کشور را طی سال های ۱۳۹۵-۱۳۹۰ نشان می دهد، کدام استان های ایران، در طی این دوره بیشترین روند مهاجر پذیری را داشته اند. علت آن را چه می دانید؟ مهاجر پذیرترین استان کدام است؟

سهم مهاجرت استان ها ۹۵-۱۳۹۰

اطلاعات زیر به برخی از عوامل انسانی و طبیعی که در ایران سبب مهاجرت شده است، اشاره دارد.

آریایی‌ها از شمال دریای خزر به علت سرما و از دست دادن چراگاه‌ها، به سمت جنوب دریای خزر (ایران) مهاجرت کردند.

شاه عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل گُرد را، که به رزم‌آوری و سلحشوری، مشهور بودند به نواحی شمال‌شرقی کشور فرستاد.

خشک شدن منابع آب منطقه سیستان، که ناشی از بی‌توجهی به بند تاریخی هیرمند بود، باعث مهاجرت سیستانی‌ها به سرزمین گرگان شد.

پس از اصلاحات ارضی در دهه ۴۰، تعداد زیادی از روستاییان به علت نداشتن زمین و مشکلات اقتصادی به شهرهای بزرگ مهاجرت کردند.

شناخت محل زندگی خود

فعالیت: ۴

درباره ویژگی‌های جمعیت استان خود، بحث و گفت‌وگو کنید. استان شما در مورد مهاجرت، ترکیب سنی و جنسی چه وضعیتی دارد؟

توزیع فضایی مهاجران وارد شده به شهر تهران (۱۳۸۵)

آغاز جنگ تحمیلی،

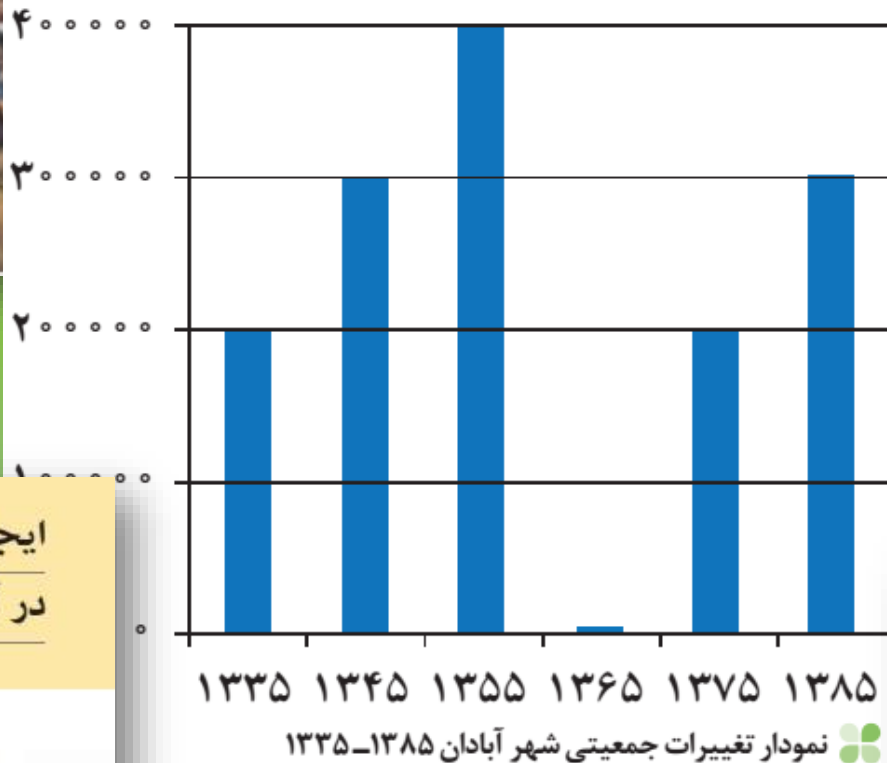
۱۳۵۹

پالایشگاه آبادان

بزرگ‌ترین پالایشگاه جهان،

۱۳۱۷

ایجاد منطقه آزاد اقتصادی اروند

در آبادان، ۱۳۹۲

آبادان صادرکننده

فراورده‌های نفتی،

۱۳۴۲

آبادان شهری در استان خوزستان و جنوب غربی ایران واقع شده است. یکی از بزرگ‌ترین پالایشگاه‌های نفت جهان در این شهر قرار دارد، همچنین یکی از مناطق آزاد بازرگانی کشور محسوب می‌شود. با وقوع جنگ تحمیلی رژیم بعثی عراق علیه ایران این شهر تقریباً خالی از سکنه شد و پس از بازگشت ساکنان بازسازی این شهر آغاز گشت.

با توجه به سؤالات داده شده با یکدیگر بحث و گفت‌وگو کنید؛ سپس پاسخ خود را ارائه نمایید. اطلاعات داده شده از شهر آبادان، تغییرات جمعیتی این شهر را طی چند دهه نشان می‌دهد.

– مهاجرت اجباری و اختیاری مربوط به چه سال‌هایی می‌باشد؟

– عوامل انسانی و طبیعی اثرگذار بر این نوع مهاجرت‌ها، کدام است؟

- مهاجرت اجباری و اختیاری مربوط به چه سال‌هایی می‌باشد؟**
- مهاجرت اجباری در سال ۱۳۵۹ و مهاجرت اختیاری مربوط به سال‌های ۱۳۱۷ و ۱۳۴۲ و ۱۳۹۲ است.**
- عوامل انسانی و طبیعی اثرگذار بر این نوع مهاجرت‌ها، کدام است؟**
- ۱- ایجاد منطقه آزاد تجاری اروند**
 - ۲- فعالیت پالایشگاه آبادان**
 - ۳- صادرات نفت از آبادان**

۱- الف- چگونه عواملی طبیعی در پراکندگی جغرافیایی جمعیت در ایران موثر است. نام دهید.

ب- عوامل انسانی که در پراکندگی جغرافیایی جمعیت اثر دارد را نام ببرید.

۲- رشد طبیعی و مطلق جمعیت را با هم مقایسه کنید. تفاوت این دو نوع مهاجرت چیست؟

۳- رشد جمعیت کشوری که ۳ درصد می باشد هر چند سال یک بار دوبرابر می شود؟

۴- اهمیت هرم سنی جمعیت چیست؟

۵- گروه های عمده سنی جمعیت را نام ببرید.

۶- ویژگی های هرم سنی جمعیت کشورهای پیشرفته مانند دانمارک را بنویسید.

۷- ویژگی های هرم سنی جمعیت کشورهای در حال توسعه مانند اندونزی را بنویسید.

۸- هرم سنی جمعیت ایران چگونه است؟

۹- علل افزایش جمعیت ایران در ۸۰ سال اخیر چیست؟

۱۰- پیامدهای منفی سیاست کاهش جمعیت در کشور چیست؟

۱۱- انواع مهاجرت را نام برده و توضیح دهید.

۱۲- مهم ترین نوع مهاجرت در کشور ما کدام است؟

۱۳- مهم ترین علل مهاجرت های زیر را بنویسید:

الف- مهاجرت روستائیان به شهرهای بزرگ

ب- مهاجرت سیستانی ها به گرگان

پ- مهاجرت کردها به شمال شرق ایران

ت- مهاجرت آریایی ها به ایران

۱۴- مهم ترین مهاجرت های اختیاری که در شهر آبادان انجام شده را بنویسید و دلیل هر یک را بیان کنید.

۱- بیشتر جمعیت ایران در کدام قسمت از کشور پراکنده اند؟
الف) شمال غربی ب) شمال شرقی ج) جنوب شرقی د) جنوب غربی

۲- کدام عامل زیر از عوامل انسانی اثرگذار بر پراکندگی جمعیت نمی باشد؟
الف) پیشینه و سابقه تاریخی ب) سرمایه و فناوری
ج) منابع نفتی و معدنی د) حمل و نقل و ارتباطات

۳- اگر در شهر A با جمعیت ۲۰۰۰ نفر میزان موالید در سال ۸۰۰ نفر و میزان مرگ و میر ۳۲۱ نفر باشد میزان رشد طبیعی آن چند درصد است؟
الف) ۲۴ ب) ۴۸ ج) ۸/۴ د) ۴/۲

۴- اگر جمعیت یک کشور ۵۰ میلیون نفر با رشد ۴/۱ درصد باشد مدت زمان لازم برای دو برابر شدن جمعیت آن چند سال است؟
الف) ۵۰ ب) ۱۷ ج) ۸/۴ د) ۴/۲

۵- کدام گزینه در مورد ساختمان سنی جمعیت صحیح نمی باشد؟

- الف) ساختمان جمعیت، ویژگی های قابل اندازه گیری جمعیت را مورد بررسی قرار می دهد.
- ب) اطلاع از وضعیت سنی و جنسی جمعیت در هر کشور از موارد غیر قابل توجه برنامه ریزان است.
- ج) هرم سنی هر کشور به برنامه ریزان کمک می کند که با ساختمان سنی جمعیت آن کشور آشنا شوند
- د) در مطالعات جمعیتی، بررسی ساختمان یا ترکیب جمعیت از اهمیت خاصی برخوردار است

۶- سیاست های کاهش جمعیت در ایران کدام پیامد زیر را به دنبال ندارد؟

- الف) تضعیف نیروی دفاعی کشور
- ب) برهم خوردن تعادل جمعیتی
- ج) کاهش نیروی فعال
- د) توسعه اقتصادی جامعه

۷- مطالعه مهاجرت در بحث تغییرات جمعیت مهم است زیرا ؟

- الف) باعث جذب نیروی انسانی جوان از روستا به شهر می شود
- ب) اغلب، اعضای خانوارها با هم مهاجرت می کنند.
- ج) سبب تغییرات اجتماعی می شود
- د) تغییرات فرهنگی و محیط زیستی را به همراه دارد.

۸- در هرم سنی، جمعیت بزرگسالان شامل کدام گروه های سنی می باشد؟
الف) ۲۵ - ۶۰ ب) ۲۵ - ۵۹ ج) ۱۵ - ۶۰ د) ۱۵ - ۵۹

محسن يوسفی

استان قم

ایمیل:

m.yousefi1348@gmail.com

وبلاگ:

qomgeo.blogfa.com

شماره همراه:

۰۹۱۲۷۵۴۳۳۹۱

شماره حساب

۰۱۰۴۶۳۲۱۰۲۰۰۶

شماره کارت

۶۰۳۷۹۹۷۲۸۱۳۰۰۳۷۷

همیشه پیروز باشید